

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

driemaandelijks
tiende
nr 2

tijdschrift
jaargang
juni 1991

RIJKSUNIVERSITEIT
GENT

De VRIENDEN van de PLANTENTUIN GENT

driemaandelijks
tiende
nr.2

tijdschrift
jaargang
juni 1991

ISSN

0777 - 8821

Inhoudstafel

Redactioneel	2
Vleesetende planten : een tentoonstelling	3
Vleesetende planten : een introductie	5
Richtlijnen voor beginners	17
Kunstmatig moeras	19
Lezersforum	25
Plantenkalender Oost-Vlaanderen	26
Berichten uit onze vereniging	27
Agenda	28
Ludicrous ?	31
Vleesetende planten : medicinaal	43
Victoria, Victoria, ...	49
Vakantieverzorging van planten	52
Berichten van andere organisaties	54
Redactie	56

Redactioneel

Beste lezers,

Dit woord vooraf komt er, vooreerst om u te danken voor uw entoesiaste medewerking : het aantal auteurs en aangeboden artikels is opmerkelijk gegroeid, waardoor ik een reserve van artikels heb kunnen aanleggen, om te laten verschijnen op een passend moment.

Dat betekent evenwel voor de auteurs een soms wat langere wachttijd voor de verschijning van hun bijdrage(n). Ik hoop dat u deze wachtpriode met welwillend geduld kan laten voorbijgaan...

Het lijkt me verder ook nuttig om u hier de einddatum voor het indienen van artikels en berichtjes te melden :

- nummer 3 (september) : 19 juli !
- nummer 4 (december) : 29 november

Vroeger indienen wordt bijzonder op prijs gesteld !

Aan de huidige en toekomstige auteurs wil ik vragen om de bronnen die ze bij het opstellen van hun tekst hebben geraadpleegd, goed en volledig te vermelden, d.w.z. :

auteur(s) (met hun initialen), jaar van uitgave, titel, uitgever, plaats van uitgave, aantal pagina's, aantal figuren.

Allerhande problemen met of voorstellen ter verbetering van het tijdschrift kan u vanzelfsprekend bij mij kwijt. Eindigen doen we met een bekend gezegde :

" Als u het niet zegt, kan ik het niet weten ! "

Beste groeten,
vanwege uw redakteur...

Vleesetende planten : een tentoonstelling

Van zaterdag 8 juni tot en met zondag 16 juni wordt in onze Plantentuin een grote internationale tentoonstelling van Vleesetende Planten gehouden.

De vereniging Drosera en onze Plantentuin werken nauw samen bij de organisatie van dit unieke evenement.

Met dit extra-dikke nummer (herkenbaar aan de gewijzigde omslag !) krijgt u al een voorsmaakje van de aanstaande verschijning van al die botanische juweeltjes in onze Plantentuin.

Een meer uitgebreide tekst met veel meer details over een groot aantal soorten wordt ter gelegenheid van deze tentoonstelling door de vereniging Drosera gepubliceerd.

Bij de tentoonstelling zal een verkoopstand van planten aanwezig zijn, alsook een uitgebreid assortiment handboeken voor beginners en specialisten.

Rondleidingen van groepen zijn mogelijk, maar **alleen** tijdens het weekend, op zaterdag 8, zondag 9, en zaterdag 15, zondag 16 juni, telkens om 10 u, 11 u, 14 u, 15 u, 16 u.

Prijs : 500 F.

Aan te vragen op het hier onder vermelde telefoonnummer.

Voor meer informatie, contacteer :

Freddy de Coninck, Rijkeklarenstraat 20, 9050 Gentbrugge

of

Plantentuin, Ledeganckstraat 35, 9000 Gent
(tel. 091 - 64 50 73)

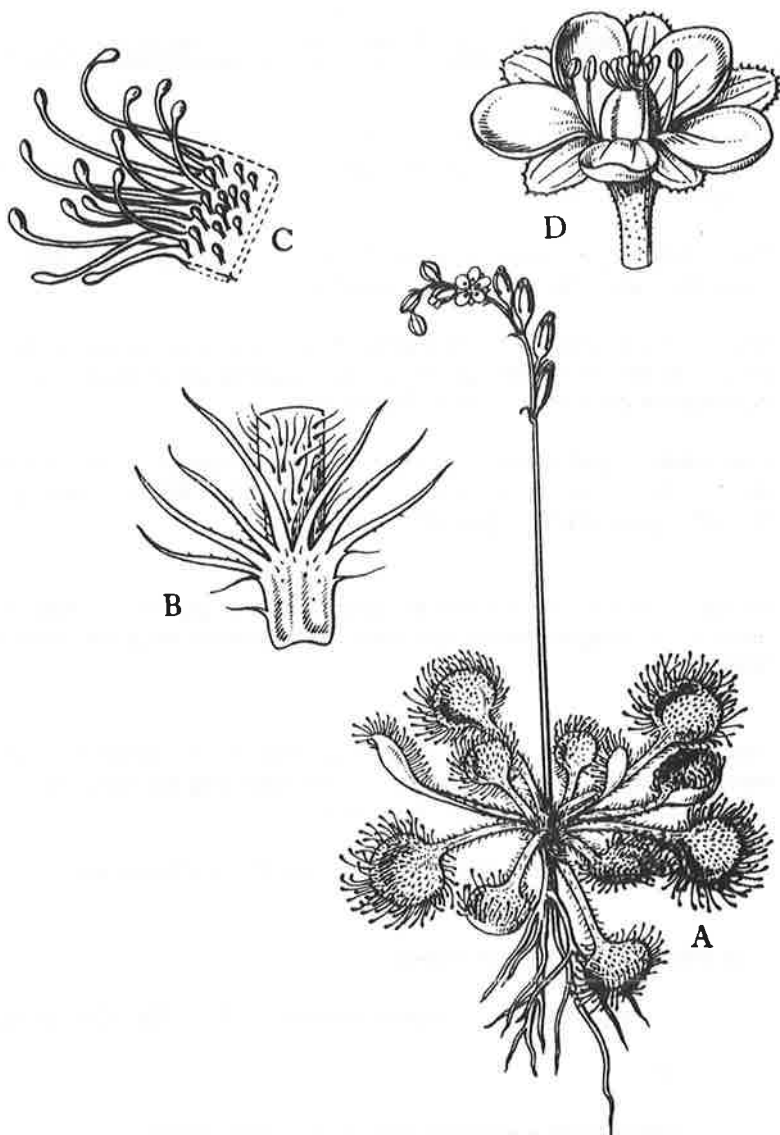

Fig. 1. Rondbladige Zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*).
 A : habitus, B : basis van de bladsteel, met de twee ± vergroei-
 de stipulen, C : detail van de bladrand, met de lange 'tentakels', D :
 bloem, detail. (Ross-Craig S., 1979, Drawings of British Plants).

Vleesetende planten : een introductie

door Christian BRECKPOT
Drosera VZW

Vleesetend : To be or not to be

In het plantenrijk komen ongeveer vijfhonderd soorten carnivore of insectivore planten voor. Dit is maar een fractie van het totaal aantal soorten planten (meer dan 300 000 !) die nu nog op onze aarde voorkomen. De vleesetende soorten zijn botanisch niet allemaal nauw met elkaar verwant.

Insectivore planten zijn planten die op een of andere wijze dierlijke organismen vangen, doden en verteren. De vertering kan gebeuren door secreties van de plant zelf en / of door de werking van microscopische organismen die leven in de plant.

Een plant wordt pas echt als carnivoor aanzien wanneer ze de verteerde stoffen absorbeert en gebruikt als voeding.

De bouw van deze planten is volledig aangepast aan het vangen en verteren van organismen. Binnen de wereld van de vleesetende planten kan het vangmechanisme van geslacht tot geslacht sterk verschillen, en kunnen wij verschillende valtypes onderscheiden. Het vangmechanisme is in de loop van de evolutie ontstaan uit het blad.

Het vangen van insecten is zeker geen kenmerk dat enkel bij insectivore planten voorkomt. Heel wat niet-insectivore planten hebben voorzieningen om belagers uit te schakelen; denk bijvoorbeeld aan klevende bladen zoals bij Tabak (*Nicotiana tabacum*) en sommige soorten Sleutelbloem (*Primula viscosa*). Het verschalken van diertjes bij deze planten heeft enkel een beschermende functie. Ze worden niet als insectivore planten aanzien, omdat ze niet verteren en / of gebruik maken van de daarbij vrijgekomen voedingsstoffen. Bepaalde niet-insectivore planten hebben een uiterlijk dat heel goed lijkt op dat van echte vleeseters, bvb. *Roridula*. Men kent dus ook overgangsvormen tussen de echt carnivore en niet-carnivore planten.

Carnivore planten groeien over het algemeen op plaatsen waar heel weinig voedingsstoffen in de bodem voorkomen. Door het gebruiken van voedingsstoffen van dierlijke oorsprong, zijn ze toch in staat om op deze plaatsen te groeien en te overleven.

<u>Orde</u>	<u>Familie</u>	<u>Geslacht</u>	<u>Soortenaantal</u>
Sarraceniales			
	Sarraceniaceae	<i>Heliamphora</i>	6
		<i>Sarracenia</i>	8
		<i>Darlingtonia</i>	1
Nepenthales			
	Nepenthaceae	<i>Nepenthes</i>	68
	Droseraceae	<i>Dionaea</i>	1
		<i>Aldrovanda</i>	1
		<i>Drosophyllum</i>	1
		<i>Drosera</i>	110
Violales			
	Dioncophyllaceae	<i>Triphyophyllum</i>	1
Saxifragales			
	Byblidaceae	<i>Byblis</i>	2
	Cephalotaceae	<i>Cephalotus</i>	1
Scrophulariales			
	Lentibulariaceae	<i>Pinguicula</i>	50
		<i>Utricularia</i>	250
		<i>Biovularia</i>	2
		<i>Polypompholyx</i>	2
		<i>Genlisea</i>	25
	Martyniaceae	<i>Ibicella</i>	1 (2)
Bromeliales			
	Bromeliaceae	<i>Brocchinia</i>	1 (18)
		<i>Catopsis</i>	1 (19)

Tabel 1. Systematisch overzicht van de bekende carnivore planten

Indeling (tabel 1)

Alle insectivore planten behoren tot de Bedektzadigen, de meeste zijn tweezaadlobbig, kruidachtig, en overblijvend.

Tweezijdige bloemsymmetrie en buisvormig vergroeide kroonbladen treffen we aan bij de Scrophulariales.

Radiale bloemsymmetrie en vrije kroonbladen vinden we bij de meeste planten van de andere ordes.

Verspreiding (tabel 2)

Vleesetende planten komen overal ter wereld voor, van het uiterste noorden van Canada en de Sovjet-Unie tot het uiterste zuiden van Zuid-Amerika. Ook in België ontbreken ze niet, al zijn ze hier bepaald zeldzaam, zéér zeldzaam, of reeds uitgestorven !

Insectivore planten zijn niet gebonden aan een bepaald klimaattype, ze zijn te vinden in de koude, gematigde en tropische klimaatzones. Wel heeft elk klimaat zijn typische soorten.

Sommige soorten zoals onze inlandse Rondbladige Zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*) en Gewoon Vetblad (*Pinguicula vulgaris*) hebben een groot verspreidingsgebied, en komen op verschillende continenten voor. Bij andere kan het verspreidingsgebied beperkt zijn tot één land of een gedeelte ervan : o.a. *Heliophora*, *Dionaea muscipula*.

Zoals reeds vermeld zijn ze meestal te vinden in voedselarme milieus, waar ze weinig concurrentie ondervinden van andere planten.

In de natuur worden deze planten steeds zeldzamer door het niet aflatend verdwijnen van de fragiele milieus waarin ze groeien. Dit is zeker het geval in ons land, waar trouwens het plukken in de natuur van bepaalde soorten bij wet verboden is. Er zijn nu genoeg mogelijkheden om planten te bekomen, zonder ze te moeten stelen uit de zeldzame stukjes natuur die we hier te lande nog rijk zijn. Zonder overdrijven zijn bijna alle soorten hier ernstig in hun voortbestaan bedreigd. Enkel door categorisch te kiezen voor gekweekte planten, kunnen wij ervoor zorgen dat deze soorten in de toekomst blijven groeien in ons land.

De meeste soorten komen voor op het land, en zijn meestal te vinden op vochtige plaatsen. Enkel *Aldrovanda* en een aantal soorten van het geslacht *Utricularia* zijn echte waterplanten en groeien in zoet water.

	Amerika		Europa	Afrika		Madag.	Azië	Austr.	
	N	Z		N	trop./Z		gem. trop.		
<i>Heliophora</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-
<i>Sarracenia</i>	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Darlingtonia</i>	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Nepenthes</i>	-	-	-	-	-	+	-	+	+
<i>Dionaea</i>	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Aldrovanda</i>	-	-	+	+	+	-	+	+	+
<i>Drosophyllum</i>	-	-	+	+	-	-	-	-	-
<i>Drosera</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Triphyophyllum</i>	-	-	-	-	+	-	-	-	-
<i>Byblis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	+
<i>Cephalotus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	+
<i>Pinguicula</i>	+	+	+	-	-	-	+	-	-
<i>Utricularia</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Biovularia</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-
<i>Polypompholyx</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	+
<i>Genlisea</i>	-	+	-	-	+	+	-	-	-
<i>Ibicella</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-
<i>Brocchinia</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-
<i>Catopsis</i>	-	+	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 2. Natuurlijk verspreidingsgebied van de carnivore genera

Cyclus

De tropische soorten (*Nepenthes*, bepaalde soorten *Utricularia*) groeien het hele jaar door.

De soorten uit de gematigde streken met koude winters (bepaalde soorten *Drosera*, *Utricularia*) vormen in de winter een kleiner rozet of een knop. Deze knop gedraagt zich niet als carnivoor, en dient enkel om te plant de koude winter te doen overleven.

Een aantal soorten uit streken met hete, droge zomers (bepaalde soorten *Drosera* uit Australië en Zuid-Afrika) daarentegen gaan in de zomer met rust om totale uitdroging te vermijden. De meeste bovengrondse delen verdwijnen dan, en de plant overleeft door een beschermde bovengrondse knop of een ondergrondse knol.

Aantrekking

Vleesetende planten hebben een aantal middelen om prooi aan te trekken en te leiden naar hun val.

Op visueel vlak worden de diertjes gelokt door U.V. patronen, felle diepe kleuren, glinsterende vloeistofdruppels, en opvallende nervaturen.

Maar ook geur, denk aan honing en nectar, speelt een rol.

De vorm kan ook helpen : de draadvormige aanhangels van de aquatische *Utricularia* -val gelijken zo sterk op algen dat ze door de prooi worden aanzien als voedsel.

Hoe langer een insect in de buurt van de plant vertoeft, des te groter is de kans dat ze gevangen kan worden. Om hun bezoekers zolang mogelijk 'zoet te houden' presenteren veel insectivore planten op bepaalde delen een voorraad nectar.

Val

Afhankelijk van het geslacht of de soort, kunnen de vallen bovengronds, ondergronds of in het water gelegen zijn.

Twee groepen vangmechanismen zijn bij insectivore planten te onderscheiden : de actieve en de passieve vallen. Elke groep kan dan nog verder opgedeeld worden naar gelang de bouw van de val.

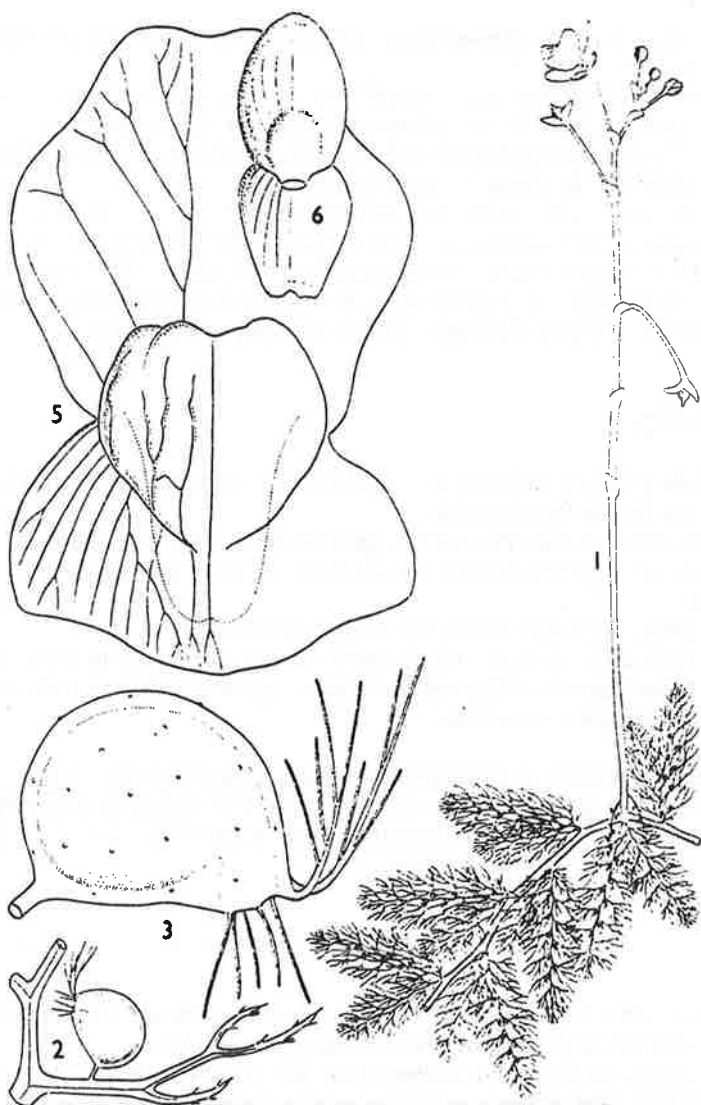

Fig. 2. Gewoon Blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*).
1 : habitus, 2 : deel van een blad, 3 : val, 5 : kroon, 6 : kelk.
(Taylor P., 1964, Kew Bull. 18 : fig. 71).

1. Actieve vallen

Dit zijn vallen die kunnen bewegen. Bij sommige soorten is deze beweging zeer traag, bij andere verrassend snel. De soorten met een snelle beweging kunnen hun prooi echt actief vangen. De val komt in actie wanneer het insect een of ander aanhangsel van de plant heeft aangeraakt.

1 A. Klemval

De val bestaat uit twee lobben, op het uiteinde van het blad, die het insect in een fractie van een seconde kunnen omsluiten. Komt voor bij *Dionaea* en *Aldrovanda*.

1 B. Vliegenvanger

Het bladoppervlak bevat een groot aantal klierharen, die elk op het uiteinde een klevende substantie bevatten. Eens deze kleefstof aangeraakt, kan het insect zich niet meer van het blad verwijderen.

De beweging die deze planten kunnen uitvoeren is wel veel te traag om te kunnen helpen bij het vangen van de prooi, ze dient veeleer om het contact plant-prooi te vergroten en om zo de vertering te vergemakkelijken. Bij *Pinguicula* en *Drosera*.

1 C. Muizenval

Deze blaasachtige val komt voor bij *Utricularia* en ook bij de minder bekende *Polypompholyx*. De val heeft een deur die zeer snel openslaat, wanneer een diertje het onstekingsmechanisme aangeraakt heeft. Door het openstaan van de deur ontstaat een onderdruk en wordt het organisme binnengezogen. Vervolgens gaat de deur weer dicht, de val sluit zich.

2. Passieve vallen

Deze vallen kunnen zich niet bewegen.

2 A. Vangbeker

Het blad heeft een beker- of buisachtige vorm die onderaan gesloten is, en aan de bovenzijde een opening vertoont. De prooi wordt naar de opening gelokt, en valt in de buis waarin zich een vloeistof bevindt. Vandaaruit kan het insect niet meer ontsnappen, en verdrinkt in de vloeistof waarin de vertering zal plaats grijpen. Vangbekers horen bij de geslachten *Brocchinia*, *Darlingtonia*, *Catopsis*, *Cephalotus*, *Heliamphora*, *Nepenthes* en *Sarracenia*.

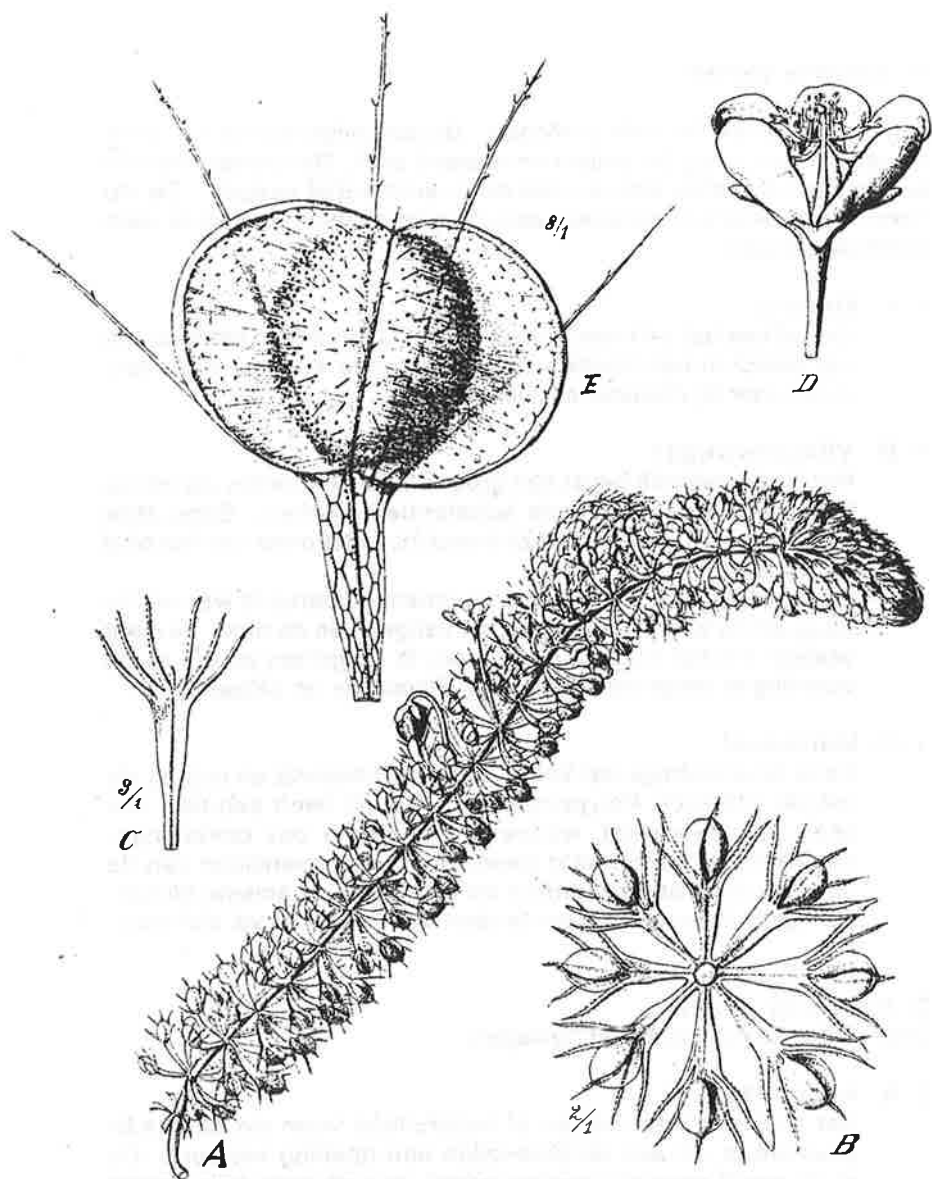

Fig. 3. Waterradplant (*Aldrovanda vesiculosa*).

A : habitus, B : detail van een bladkrans, C : vereenvoudigd knopblad, D : bloem, E : blad met val, detail. (Diels L., 1936, Nat. Pflanzenfam. 17 B : fig. 480-481).

2 B. Kreeftenfuik

Te vinden bij *Sarracenia psittacina* en het geslacht *Genlisea*. Ook hier heeft het blad een buisachtige structuur, en laat toe dat de insecten er in kunnen komen maar er niet meer uit kunnen.

2 C. Vliegenvanger

Inzake bouw te vergelijken met de actieve vliegenvangers. Hier ontbreekt wel elke vorm van beweging. Te vinden bij *Byblis*, *Drosophyllum*, *Ibicella* en *Triphyphyllum*.

Overzicht van de insectivore geslachten

Aldrovanda (Droseraceae)

Verspreiding : Europa, Afrika, Azië, en Australië

Waterplant

Vangmechanisme : klemval, onderwater

Biovularia (Lentibulariaceae)

Verspreiding : Brazilië

Waterplant

Vangmechanisme : muizenval, onderwater

Brocchinia (Bromeliaceae)

Verspreiding : Zuidoost-Guyana en Venezuela

Landplant

Vangmechanisme : vangbeker, bovengronds

Byblis (Byblidaceae)

Verspreiding : West- en Noord-Australië, Z. Nieuw-Guinea

Landplant

Vangmechanisme : passieve vliegenvanger, bovengronds

Catopsis (Bromeliaceae)

Verspreiding : van Zuid-Florida tot Zuidoost-Brazilië

Landplant

Vangmechanisme : vangbeker, bovengronds

Cephalotus (Cephalotaceae)

Verspreiding : Zuidwest-Australië

Landplant

Vangmechanisme : vangbeker, bovengronds

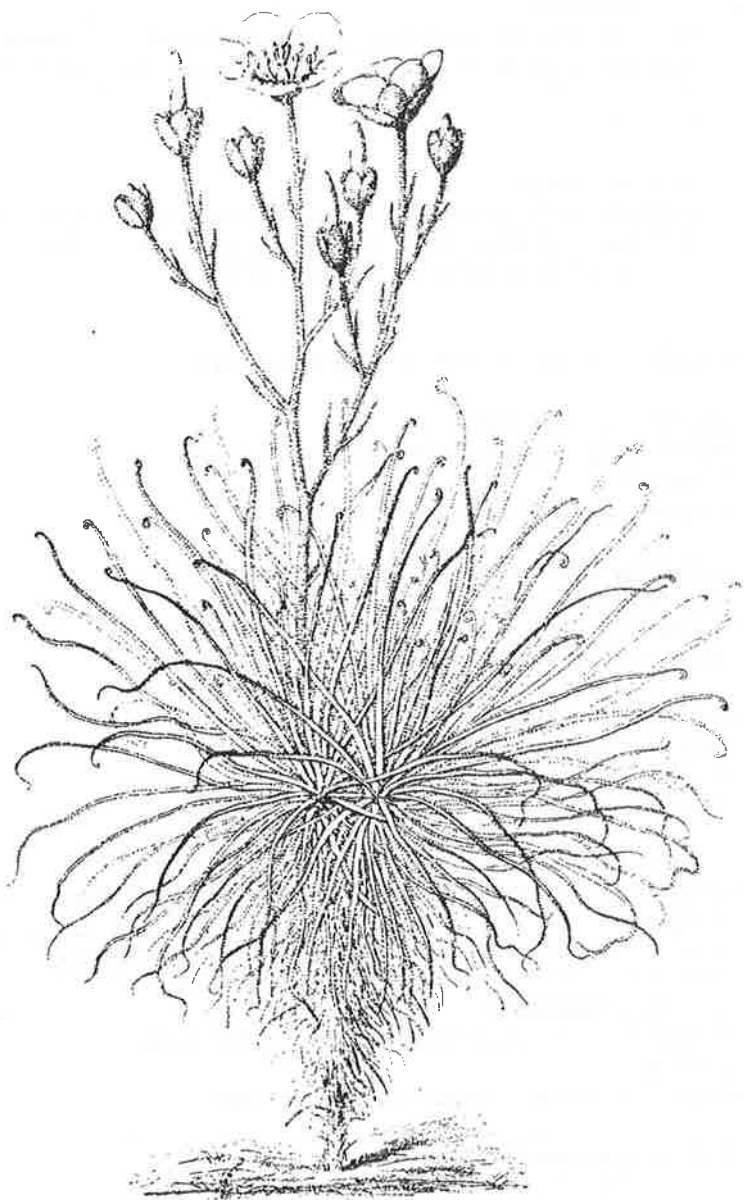

Fig. 4. Portugese Zonnedauw (*Drosophyllum lusitanicum*).
Habitus. (Diels L., 1936, Nat. Pflanzenfam. 17 B : fig. 477).

Darlingtonia (Sarraceniaceae)

Verspreiding : USA, kustgebied van N. Californië en Z. Oregon

Landplant

Vangmechanisme : vangbeker, bovengronds

Dionaea (Droseraceae)

Verspreiding : USA, kustgebied van North- en South-Carolina

Landplant

Vangmechanisme : klemval, bovengronds

Drosera (Droseraceae)

Verspreiding : wereldwijd, veel soorten in Zuidwest-Australië

Landplant

Vangmechanisme : actieve vliegenvanger, bovengronds

Drosophyllum (Droseraceae)

Verspreiding : Portugal, Spanje, en Marokko

Landplant

Vangmechanisme : passieve vliegenvanger, bovengronds

Genlisea (Lentibulariaceae)

Verspreiding : Brazilië, de Guianas, Cuba, West-Afrika, Madagascar

Landplant

Vangmechanisme : kreeftenfuik, ondergronds

Heliamphora (Sarraceniaceae)

Verspreiding : Venezuela, Guyana en Brazilië

Landplant

Vangmechanisme : vangbeker, bovengronds

Ibicella (Martyniaceae)

Verspreiding : Zuid-USA en Mexico

Landplant

Vangmechanisme : passieve vliegenvanger, bovengronds

Nepenthes (Nepenthaceae)

Verspreiding : Madagascar, Seychellen, Sri Lanka, Zuidoost-Azië,

NO. Australië, Nieuw-Caledonië

Landplant

Vangmechanisme : vangbeker, bovengronds

Pinguicula (Lentibulariaceae)

Verspreiding : noordelijk gematigde zone, enkele in Zuid-Amerika
Landplant
Vangmechanisme : actieve vliegenvanger, bovengronds

Polypompholyx (Lentibulariaceae)

Verspreiding : tropisch Australië
Landplant
Vangmechanisme : muizenval, ondergronds

Sarracenia (Sarraceniaceae)

Verspreiding : oostelijk Noord-Amerika
Landplant
Vangmechanisme : vangbeker of kreeftenfuik, bovengronds

Triphyophyllum (Dioncophyllaceae)

Verspreiding : Sierra Leone, Liberia en Zuidwest-Ivoorkust
Landplant
Vangmechanisme : passieve vliegenvanger, bovengronds

Utricularia (Lentibulariaceae)

Verspreiding : wereldwijd
Landplant, amfibie of waterplant
Vangmechanisme : muizenval, ondergronds of onderwater

Enkele richtlijnen voor beginners

door Freddy DE CONINCK
Drosera VZW

Algemene regels

- Als potmengsel gebruikt men 3 delen turf op 1 deel kalkvrij zand (wit zand of grondig gewassen rivierzand).
- Gebruik nooit meststoffen.
- Gebruik zacht water, dwz. water met weinig of zonder opgeloste zouten (regenwater of gedemineraliseerd water). Gebruik nooit tap-, bron- of onthard water, de zouten die daarin aanwezig zijn, zijn een langzaam werkend vergif voor vleesetende planten.
- Plaats de potten in grote onderschotels die in de groeiperiode steeds gevuld moeten staan met 2-3 cm water. Het groeiseizoen loopt van begin maart tot midden oktober.
- Tijdens de rustperiode hou je de planten net vochtig (geen water laten staan in de schotels).

Indeling volgens de klimaatzones:

- * De winterharde soorten : kunnen buiten in de tuin, rond een moeras worden gehouden (zie artikel over kunstmatig moeras).
 - *Sarracenia purpurea* ssp. *purpurea*, *S. flava*,
 - *Drosera rotundifolia*, *D. intermedia*, *D. anglica*, *D. filiformis* ssp. *filiformis*,
 - *Pinguicula grandiflora*, *P. vulgaris*.

- * Soorten uit de warm gematigde steken : deze soorten doen het meestal goed op de vensterbank, maar moeten gedurende de winter koel (10° C) gezet worden.

- *Utricularia* (amfibische en terrestrische soorten),
- *Drosera capensis*, *D. aliciae*, *D. spathulata*,
- *Cephalotus follicularis*,
- *Dionaea muscipula*,
- knolvormende *Drosera*,
- de dwergzonnedauwen,
- subtropische *Pinguicula* soorten,
- *Sarracenia* soorten,
- en een aantal epifytische soorten *Utricularia* zoals *U. alpina* en *U. reniformis*.

- * Soorten uit de tropen :

- laagland *Nepenthes* : 20° C minimum,
- hoogland *Nepenthes* : 18° C overdag en 10° C 's nachts.

- * Soorten geschikt voor de beginner :

- *Sarracenia flava* : tot 1 m hoge rechtopstaande bekens.
- *S. purpurea* ssp. *venosa* en *S. purpurea* ssp. *purpurea* : liggende tot half opstaande bekens.
- *S. leucophylla* : rechtopstaande bekens met een witte, rood- of groen-ooraderde kap.
- *Drosera rotundifolia*, *D. anglica* en *D. intermedia* : winterhard, klein rozet.
- *D. capensis* : Zuid-Afrika, zeer gemakkelijk te houden mooie plant; heeft soms wel eens last van bladluizen.
- *D. aliciae* : Zuid-Afrika, rozetvormig.
- *D. binata* : Australië, prachtig gevorkte bladeren.
- *Pinguicula moranensis* : grote planten, gemakkelijk in de huiskamer te kweken, bloeit zelfs op donkere plaatsen.
- *Utricularia sandersonii* en *U. livida* : gemakkelijk in de huiskamer als ze maar in grote schotels met zacht water staan.

Een kunstmatig moeras

door Wim LEYS
Drosera VZW

Alle vleesetende planten uit de gematigde streken kunnen in ons land heel jhet aar door in openlucht gekweekt worden. Deze uit de warm gematigde en subtropische streken kunnen gedurende het groeiseizoen buiten staan, maar moeten op een vorstvrije plaats kunnen overwinteren.

De meest geschikte manier voor het buiten kweken van deze soorten, is in een kunstmatig openluchtmoeras.

Voordelen hiervan ten opzichte van andere kweekmethodes zijn de eenvoud van het onderhoud, de vorming van sterkere, robuustere planten, de planten kunnen meer insecten vangen, en een moeras in de tuin kan uitermate mooi ogen.

De aanleg van een moeras is in wezen vrij eenvoudig, wel begint men er best op tijd mee (vroeg voorjaar).

De beste plaats om er een te maken is op een zonnige en tegen de wind beschutte plaats in de tuin, ver weg van in de volle zon liggend plaveisel of muren. Als men *Sarracenia purpurea* wenst te houden, is het belangrijk dat de planten 's ochtends in de zon staan.

De plaats moet tegen de wind beschermd zijn, daar de bekertjes van rechtopstaande *Sarracenia* soorten veel wind kunnen vangen. Vooral als ze gevuld zijn met gevangen insecten en regenwater, kan een windstoot ze uit evenwicht brengen. Eenmaal een beker is platgewaaid, kan hij afknakken aan de basis; zelfs als dit niet gebeurt, kan de kneuzing de beker beletten terug rechtop te groeien. Platgewaaid bekertjes zijn niet meer in staat prooien te vangen.

De beste remedie tegen omwaaien is een aanplanting van bomen rond het moeras aan de windkant. Dit zal de wind breken en ook zorgen voor een geschikt microklimaat met een hogere luchtvochtigheid. Daar vleesetende planten niet gediend zijn met een rijke bodem, verdient het aanbeveling om niet-bladverliezende coniferen aan te planten, of om de ingewaaid bladeren tijdig te verwijderen.

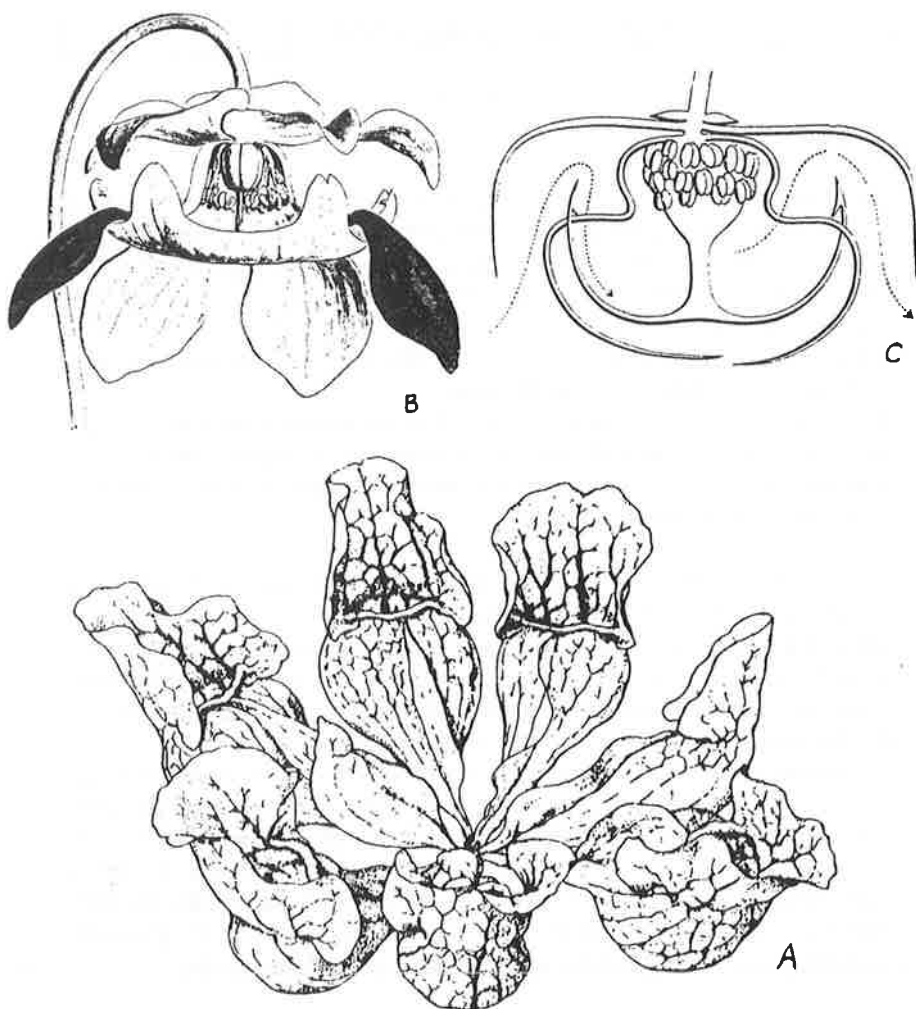

Fig. 1. Zuidelijke Trompetbekerplant (*Sarracenia purpurea* ssp. *venosa*).

A : habitus, B : bloem, met gedeeltelijk verwijderde kelk en kroon, C : bloem, overlangse doorsnede. (A : Marston Exotics, 1982, Carnivorous plants. B-C : Breimhorst D., 1988, Palmengarten Sonderheft).

De grootte van het moeras moet ieder voor zich bepalen aan de hand van de beschikbare tuin. Toch moeten we opmerken dat, door vermeerdering van planten, de uitbreiding van de verzameling, en het aanplanten van fraaie niet-vleesetende moerasplanten, een moeras reeds na een of twee jaar steeds te klein blijkt te zijn. Een echt minimale grootte lijkt 2 m op 1,5 m.

De vorm ervan is best niet al te geometrisch (star vierkant, rechthoek of cirkel), een eerder "8"-vormige figuur zal meestal beter ogen. Ook moet men in het oog houden dat het gehele oppervlak te bereiken moet zijn. Dit is minstens twee maal per jaar nodig. Daar de meeste planten wel tegen lichte vorst kunnen, maar niet tegen de winterse temperaturen van onze streken, worden ze in het voorjaar met hun pot in het moeras geplant van zodra de kans op nachtvorst voorbij is. In het najaar moeten ze dan weer opgediept worden om ze op een vorstvrije plaats te laten overwinteren. Een andere reden voor het bereikbaar houden van het hele moerasoppervlak heeft te maken met het wieden van onkruid. Vooral stekgras en berk wortelen graag in de vochtige turf.

Van zodra de vorm van het moeras uitgezet is, kan men beginnen graven. Opdat het moeras later ook tijdens een droogteperiode over voldoende water moet kunnen beschikken, is het nodig dat er een grote waterreserve aanwezig is. Een diepte van 50 cm of meer zal normaal voldoende water vasthouden om de turf gedurende een hele periode nat te houden.

Zorg dat uit de bodem en de wanden geen scherpe stenen of wortels steken die de vijverfolie kunnen beschadigen. Ook de nabijheid van grote bomen is best te vermijden, daar hun wortels in de loop der tijden doorheen de folie kunnen groeien. Jaarlijks omheen de folie spitten kan dit probleem wat verhelpen. Een laag zavel onder de folie, en eventueel ook een beschermend textiel (tegen woelmuizen edm) kan erg nuttig zijn.

Leg de vijverfolie over de put en verzwaar de randen rondom met stenen. Giet nu wat regenwater in het midden, en til de stenen één voor één op en leg ze weer neer zodat de folie gelijkmatig in de put zakt. Ga zo door tot de folie er helemaal in ligt. Daar mineralen (meststoffen en kalk uit de bodem) niet in het moeras terecht mogen

komen, moet de folie aan de rand via een heuveltje naar het omringende terrein overgaan. Dit heuveltje zal verhinderen dat tijdens hevige regenbuien, gecontamineerd water in het moeras terecht komt. Opdat de folie niet zou beschadigd worden, kan men hem op de rand best met wat platte, niet-kalkhoudende stenen bedekken. Het oogt dan ook veel beter.

Nu komt het ogenblik om de gecreëerde vijver in een moeras om te toveren door er turf in te doen. Het grootse probleem hierbij is dat turf, eenmaal droog, moeilijk weer water opneemt en blijft drijven, wat de wateropname nog meer bemoeilijkt. Turf die men koopt wordt voor verpakking steeds geperst en gedroogd om het volume en gewicht te minimaliseren.

Als men beschikt over een voldoende grote, waterdichte ton, dan kan men een baal in die ton plaatsen, deze bovenop verzwaren met wat stenen zodat hij niet gaat drijven, en er dan regenwater ingieten, zodat de turf water kan opnemen. Dit werkt goed en snel, maar het nieuwe probleem is nu om de drijfnatte en loeizware turf uit de ton te halen.

Een andere manier is om de turf in het moeras te roeren en er doorheen te scheppen. Opgepast voor de folie ! Deze methode werkt echter veel langzamer dan de vorige. Men mag voor een ietwat groot moeras toch wel rekenen op enkele weken voordat alle turf voldoende water heeft opgenomen.

Eenmaal dat de turf nat is, kan men beginnen met blijvende planten te plaatsen. Als grondbedekker gebruikt men best *Sphagnum*-mos. Deze planten zijn in België beschermd, en mogen dus niet uit het wild gehaald worden. De meeste vleesetende planten zullen echter in hun pot wel een aantal strengen van dit mos staan hebben. Daar het een sterke groeier is, zal het mos zich binnen een paar jaar over heel het oppervlakte uitbreiden tot een prachtig groen tapijt.

Sphagnum -mos is bij uitstek geschikt als bodembedekker daar het een goede indicator is, die signalen aan de liefhebber zal geven voordat de andere planten dit doen. Als het mos wit verkleurt, dan is het moeras te droog en moet het begoten worden met regenwater. Wordt het daarentegen bruin of zwart en sterft het af, dan duidt dit op een teveel aan mineralen. Overvloedig gieten met regenwater kan die

mineralen uitspoelen, doch het verversen van de turf zal toch de beste oplossing zijn. Groen, volop groeiend *Sphagnum* is een indicatie dat de condities optimaal zijn voor moerasplanten.

Als winterharde planten komen nu *Drosera* en *Pinguicula* aan de beurt : *Drosera rotundifolia*, *D. intermedia*, *D. anglica*, *D. filiformis* ssp. *filiformis*, *Pinguicula vulgaris* en *P. grandiflora* zijn het best geschikt. De enige *Sarracenia* die het hele jaar door buiten kan doen in onze streken, is de bekende *Sarracenia purpurea* ssp. *purpurea*. Bij het aanplanten moet men er rekening mee houden dat het groeperen van planten een mooier effect geeft dan het kriskras dooreen planten. Hou er ook rekening mee dat de planten voldoende licht krijgen als later de grotere *Sarracenia* soorten aangeplant worden. *Drosera* soorten zijn echte zonnekloppers, en worden best naar de zonkant toe geplaatst. *Utricularia* soorten hebben liever wat meer schaduw en plaatst men best achter hogere planten.

Nu is het de beurt aan de niet winterharde planten. In deze categorie vallen al de andere soorten *Sarracenia*, *Drosera*, en niet te vergeten : *Dionaea muscipula*. Deze planten worden met hun pot in de turf ingegraven.

Tot een van de problemen die specifiek bij een moeras horen, is de mogelijkheid dat de planten nu blootgesteld staan aan beschadiging door dieren, hagel en sterke wind.

Vogels durven in het nest- en broedseizoen op strooptocht te trekken in het moeras. Het *Sphagnum* blijkt in het voorjaar bij vogels erg in trek te zijn als nestmateriaal. Later wordt het mos verdacht van het herbergen van hele horden lekkere kevers en wormen voor de kroost. Het veenmos wordt uitgetrokken en de vrijgekomen plaatsen gecontroleerd op de aanwezigheid van babyvoeding. Kleinere soorten *Drosera*, *Pinguicula* en *Dionaea* kunnen door deze bewerkingen bedekt raken en stikken, of worden in het proces mee uitgetrokken. Het spannen van een vogelnet is de enige oplossing. Dit net zal als bonus echter ook huisdieren en afgewaalde bladeren uit het moeras houden.

Door de vochtige omgeving worden ook huisjesslakken en naaktslakken aangetrokken. Een eenvoudig en afdoend middel

hiertegen is het maken van een greppel rondomrond, tussen de folie en de turf. Geen slak zal het in haar (zijn ?) hoofd halen om dit zure slotgrachtwater over te zwemmen. Slakkenkorrels kan men natuurlijk ook gebruiken.

Het moeras van de auteur werd gemaakt in een oude gemetselde zandbak van 2 x 3,5 m. Al het resterende zand dat wij en de kinderen uit de buurt niet mee de keuken en de woonkamer hebben binnengebracht over de jaren heen, werd gelijkmatig over de bodem verspreid. Dan werden er een paar vellen polyethyleen in gelegd, en werd de afwatering van het dak van de veranda via een "vernuftig", en vooral wankel, systeem naar het vijvertje omgelegd. Heelder balen turf werden er in gedumpt. Het vollopen ervan en het vocht opnemen van de droge turf heeft twee maanden geduurd. Er werd regelmatig in de turf geroerd om het sneller nat te laten worden. Dan werd er *Sphagnum* in geplant en uiteindelijk de vleeseters in hun pot. Een stevige balk werd tijdelijk als een brug in de breedte over het moeras gelegd om heel het oppervlak te kunnen bereiken. De uiteindelijke diepte is ongeveer 60 cm.

Echte vijverfolie is te verkiezen boven polyethyleen (PE), daar PE snel door zonnestraling verhard en verbrekt. Het vervangen van de PE door vijverfolie is een niet te onderschatten taak. Beter is het om reeds van in het begin duurzame vijverfolie te gebruiken, ook al is het bij aanschaf een stuk duurder dan PE.

Van slakken en ander ongedierte hebben mijn planten weinig last, wel van vogels, waartegen een vogelnet werd gespannen.

De planten worden pas na de eerste nachtvorst binnengebracht. Dit maakt volgens mij de kans dat ze goed in winterrust komen groter.

De vallen vangen veel meer prooien dan binnenshuis. Bijen worden gelukkig eerder per uitzondering gevangen. Wespen, allerhande vliegen en motten daarentegen des te meer.

Daar waar de planten die in de huiskamer staan, 's zomers om de paar dagen moeten gegoten worden, kunnen de moerasbewoners het weken zonder stellen. De investering aan arbeid en tijd voor de opbouw van een moeras betaalt zich dus heel snel terug !

Lezersforum

Twee vraagjes slechts, van een van onze getrouwe leden.

1. Wie kan en wil een artikel schrijven over Bamboe, waarin o.a. een algemene beschrijving, namen van de belangrijkste soorten, gebruik in de tuin, leveranciers, kweekomstandigheden, curiosa, ..

Schrijvers aller landen, aan het werk !

Stuur uw artikels naar de redakteur, met onze beste dank !

2. Gezocht :

- Kardamon zaden (vers, om te planten),
- zaden van de Kassia, of (Valse ?) Kaneelboom (vers ?).

Uw antwoord op deze vragen opsturen naar :

De h. C. Van Parys
Stationsstraat 89
8700 Tielst

Nieuwe vragen, en opmerkingen kunnen in het volgende lezersforum worden opgenomen, als ze mij bereiken vóór 19 juli !

Plantenkalender voor Oost-Vlaanderen

Hier willen we even uw aandacht vragen voor een prijzenswaardig initiatief van het Oostvlaams Provinciebestuur.

In opdracht van de Bestendige Deputatie zijn gegevens verzameld over de talrijke evenementen met betrekking tot planten die doorgaan in de provincie Oost-Vlaanderen.

Deze gegevens zijn nu gegroepeerd, en uitgegeven onder de vorm van een agenda, waarbij van dag tot dag de geplande activiteiten worden aangegeven.

Deze kalender wil dergelijke activiteiten stimuleren en beter bekend maken bij alle liefhebbers, over de grenzen van de verenigingen heen.

Ze verschijnt in het tijdschrift 'Toerisme in Oost-Vlaanderen', maar is ook als afzonderlijke overdruk te verkrijgen.

Het eerste nummer bevat 20 bladzijden, op A4 formaat, en daarin zijn de activiteiten van april tot en met december 1991 opgenomen. Deze kalender is aanwezig in onze bibliotheek

Alle verdere informatie is te verkrijgen op dit adres :

Provinciale Dienst Land-en Tuinbouw
Gouvernementstraat 1
9000 Gent

Tel : 091 - 23 38 11
Fax : 091 - 23 85 85

1. Herfstactiviteit met kinderen

In de agenda vindt u deze activiteit opgenomen in de maand november. Een meer preciese datum en de manier van inschrijven zullen u later worden meegedeeld, in het septembernummer van uw tijdschrift.

Gilberte Comhaire-Neyt zal, met de hulp van enkele andere personen uw kinderen leren creatief werken met allerlei natuurlijke vindmaterialen.

Aan de mogelijke deelnemers en hun ouders vragen we om nu en in de komende zomer -wanneer het past- materiaal voor deze activiteit te verzamelen.

We denken aan : kegels van naaldbomen, graspluimen, droge vruchten, zaden, (mooie) steentjes en keitjes, schelpjes, kleine stammetjes, grillig gevormde takken, enz.

Niet moeilijk, overal te vinden, heel goedkoop, en verbazend mooi wanneer afgewerkt in een gemonteerd ensemble !

2. Foto- en diawedstrijd

Mogen we onze leden en sympatisanten even herinneren aan deze wedstrijd, die we hebben uitgeschreven o.a. ter gelegenheid van ons 10-jarig bestaan.

De inzendingstermijn van uw werkstukken wordt afgesloten eind augustus 1991, en een aantal van de beste inzendingen zullen worden tentoongesteld tijdens onze jaarlijkse Algemene Vergadering op 7 december, wanneer ook de prijzen worden uitgereikt !

Reglement en inschrijvingsformulieren zijn nog altijd beschikbaar en aan te vragen op volgend adres

Foto- en diawedstrijd
Vrienden van de Plantentuin
Ledeganckstraat 35
9000 Gent

Tel. 091 - 64 50 59

Agenda 1991

Juni

Zondag 2

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :

Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Tematische rondleiding in de (normaliter dan volop bloeiende)
cactusserre, o.l.v. Paul Goetghebeur.

Zaterdag 8 - zondag 16

Tentoonstelling : Carnivoren.

Berichtje op p. 3 !

Juli

Zondag 7

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :

Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Tematische rondleiding : Geurenpad, o.l.v. Prof. Van der Veken.

Zondag 21 - zondag 28

Namiddagrondleidingen Gentse Feesten.

Woensdag 24

16 u, Plantentuin

Voordracht over Geurende Planten (nog onder voorbehoud :
bevestiging volgt via ons aankondigingsbord, en in de pers).

Zaterdag 27 &

Zondag 28

Plantentuin gaat open 's avonds, van 21-23 u.

Een bijzondere klank- en lichtfontein wordt voorzien (onder
voorbehoud : bevestiging volgt via ons aankondigingsbord,
en in de pers).

Raadpleeg ons aankondigingsbord in de Plantentuin !

Agenda 1991

Augustus

Zondag 4

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Donderdag 15

Namiddagultstap naar de Moervaartvallei !!!

Verzamelen aan de ingang van de Plantentuin om 13.30 u. Van hieruit rijden we in enkele auto's door naar dit fraaie landschap.

Leiding : Gilberte Comhaire-Neyt, die vroeger haar natuurgidsdiploma heeft behaald o.a. met een studie over dit gebied. Ze zal ons dus met veel (oude) liefde en weemoed doorheen 'haar' Moervaartvallei begeleiden...

Zaterdag 24 &

Zondag 25

Plantentuin : Opendeurdagen (hier en in alle Belgische Plantentuinen).

September

Zondag 1

10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Zondag 22

10-12 u, in de aanbouwserra :
Herfstruildag voor de leden.

Raadpleeg ons aankondigingsbord in de Plantentuin !

Agenda 1991

Oktober

Donderdag 3 - woensdag 9
Paddestoelententoonstelling.

Zondag 6
10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

November

Zondag 3
10 u, aan de ingang van de Plantentuin :
Gratis rondleiding in de Plantentuin, door de Gidsengroep.

Zaterdag ? (datum nog niet bepaald) :
Kreatief werken met natuurlijke vindmaterialen voor kinderen,
o.l.v. Gilberte Comhaire-Neyt.

December :

Zaterdag 7
15 u, in het hoofdgebouw van de Ledeganckstraat (ingang via
de Plantentuin) :
Algemene Ledenvergadering.

Raadpleeg ons aankondigingsbord in de Plantentuin !

Ludicrous ?

door Bernard SYMOENS
Van Hammelaan 34, 8210 Loppem

Reeds in een vorige aflevering van ons tijdschrift (september 1990) was er sprake van een vleesetende plant met mythologische proporties.

Ongetwijfeld ver gezocht, maar toch een thema dat telkens weer opdoemt in literaire fictie van uiteenlopend niveau. De "Day of the Triffids" van John Wyndham is een van de meer genietbare creaties. Voor wie van monsterplanten houdt een aanrader.

Ook in de filmwereld werd aandacht besteed aan dit fenomeen van Vleesetende Planten. Maar ook hier onder de vorm van een bloeddorstig en liefst monsterachtig wezen.

Merkwaardig eigenlijk als men bedenkt dat de werkelijk in de natuur voorkomende Vleesetende Planten allesbehalve monsterachtig zijn. Ze wekken wel onze verbazing en misschien ook (voor sommigen) een zekere afkeer. Maar de wat buitenissige vormgeving is niet meteen van die aard om ons in paniek op de vlucht te jagen, integendeel.

Een van de eerste plantkundigen die door Noord-Amerika reisde en daar de Venusvliegenvanger (*Dionaea muscipula*) zag noemde ze zelfs "*ludicrous*" (= lachwekkend, koddig).

Het gaat hier om William Bartram die van 1773 tot 1778 door de V.S. reisde, meer bepaald in Florida, Georgia, Noord- en Zuid-Carolina. Zijn verslag over deze reis werd vele malen herdrukt, en is ook nu nog boeiende lektuur.

Hij beschrijft talrijke Amerikaanse planten waaronder de prachtige *Franklinia alatamaha* die dank zij hem (en zijn vader, de botanist John Bartram) van totale uitroeiing gespaard bleef.

Beiden behoorden tot de eersten om de plantenwereld van Noord-Amerika meer bekendheid te geven, ondermeer door nieuwe vondsten geregeld door te sturen naar Engeland, in die tijd blijkbaar de navel van de botanische wereld. Een stukje uit zijn "Travels" geeft ons enig idee van zijn reisobservaties :

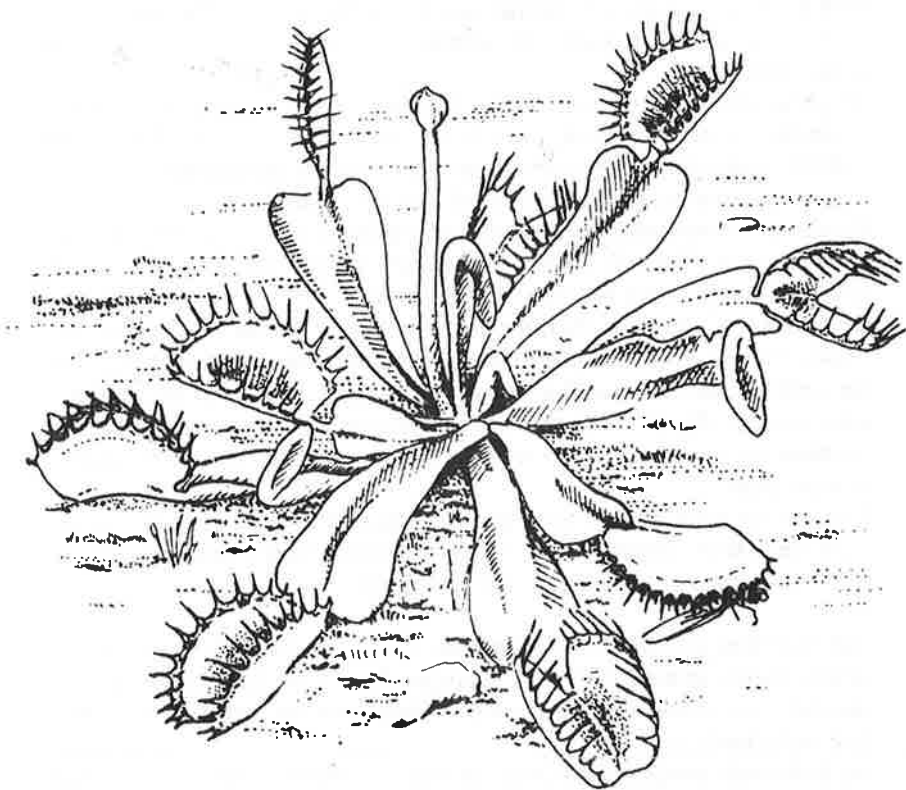

Fig. 1. Venus'vliegenvanger (*Dionaea muscipula*).
Habitus. (Watkins J. , s.d., An introduction to carnivorous
plants).

"De volgende ochtend ging ik weer vroeg op pad en stak Little River over, dicht bij de grens tussen Noord- en Zuid-Carolina.

In een oude weide op de oever van deze rivier, op korte afstand van de herberg, staat één enkel eksemplaar van *Magnolia grandiflora*, naar verluid de meest noordelijke groeiplaats van deze boom. Ik reed die dag over uitgestrekte savannes, bekoorlijk versierd met late herfstbloemen zoals *Helianthus*, *Rudbeckia*, *Silphium*, *Solidago*, *Helenium*, *Serratula*, *Cacalia*, *Aster*, *Lilium martagon*, *Gentiana coerulea*, *Chironia*, *Gentiana saponaria*, *Asclepias coccinea*, *Hypericum*, *Rhexia pulcherrima*, etc. etc. Observeerde eveneens in deze savannes een overvloed van de koddige *Dionaea muscipula*. Deze wonderlijke plant lijkt door de Schepper van de natuur onderscheiden te zijn met eigenschappen die erg superieur zijn in vergelijking met andere gewassen. Specimens werden voor het eerst aan de weetgierigen in de Oude Wereld (Europa) bekendgemaakt door John Bartram, de Amerikaanse botanist en reiziger, die meer dan enig ander man bijdroeg tot de verrijking van de botanische nomenklatuur en natuurhistorie van Noord-Amerika." (Dit moest blijkbaar toch even van zijn hart).

Elders omschrijft hij *Dionaea muscipula* als "*sportive vegetables*". Uit de kontekst blijkt dat we dit moeten opvatten als vrolijke, zelfs speelse gewassen !

"Een grote oppervlakte aan elke zijde van dit kronkelend beekje is bedekt met deze vrolijke gewassen.

Laat ons een kijkje gaan nemen op de plek waar de natuur hen gevestigd heeft. Verbazende vertoning ! Zie hoe de vleesachtige lobben zich uitspreiden, hoe vrolijk en speels lijken ze ! Gereed om een onvoorzichtig verdoold insect te vangen ! Wat een kunst ! " (Bartram was duidelijk op dreef die dag).

Zijn opmerkelijk enthousiasme werd, zij het in een meer getemperde vorm, ook door andere reizigers gedeeld. Zo was er een Italiaans botanist, Luigi Castiglioni, die van 1785-1787 door de V.S. reisde, en daarvan verslag uitbracht in zijn "Viaggio". Wat betreft *Dionaea* schrijft hij :

"Er is wellicht onder de Amerikaanse planten geen enkele die zo aangenaam de weetgierige waarnemer boeit als *Dionaea muscipula*, die in vochtige velden van delen van Noord-Carolina groeit, voornamelijk

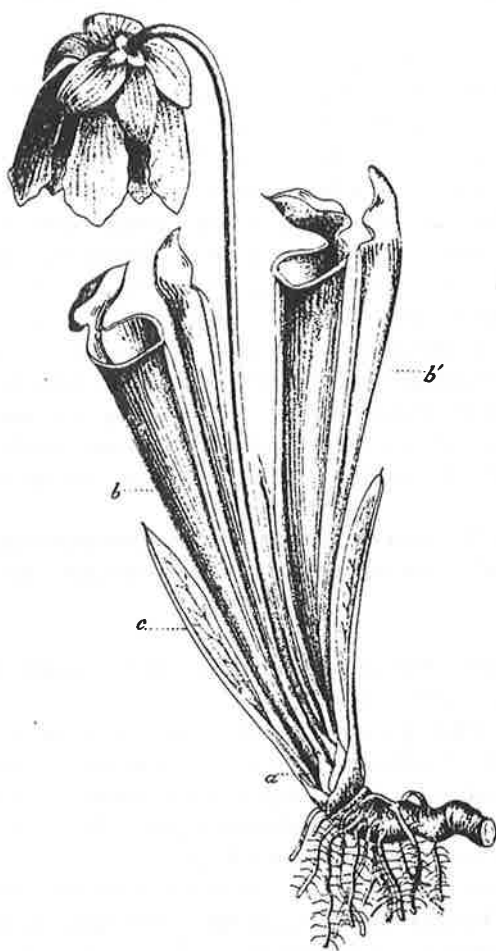

Fig. 2. Gele Trompetbekerplant (*Sarracenia flava*).

A : schubvormig blad, b : volgroeiende beker, b' : jonge beker, c : fyllodium. (Uphof J.T.C., 1936, Nat. Pflanzenfam. 17 B : fig. 439).

rond Wilmington... *Dionaea* werd door Linnaeus met goede reden een "miraculum naturae" genoemd, en werd omwille van deze eigenaardigheid meermaals naar Europa gezonden, maar zelden met een gunstige afloop. Mr. Aiton, directeur van de Royal Garden te Kew in Engeland, vertelde me dat hij ieder jaar zaad liet overkomen uit Amerika, vermits de gekiemde planten in Engeland telkens weer afstierven. Bij mijn terugkeer uit Amerika verscheepte ik verscheidene van deze planten, waaronder een deel bestemd voor Graaf Florida-Bianca. Maar door het hevig stampen van de boot, en omdat de planten te jong waren..., stierven ze allemaal. Ik stuurde ook een hoeveelheid verse zaden uit Amerika, en zodra ze aankwamen werden ze in vochtig mos geplant, maar ondanks alles kiemde er geen enkele plant. "

Dit laatste is meteen een goede illustratie van een steeds weerkerende tegenslag bij de introductie van nieuwe planten in Europa, hetzij levend, hetzij als zaad.

Ook *Sarracenia*-soorten zorgden op dat punt voor problemen. Castiglioni beschrijft *S. purpurea* en *S. flava*. *Sarracenia purpurea* vond hij in stagnerend water op zijn reis van Boston naar Lancaster, *S. flava* in moerassen in Zuid-Carolina.

"Deze planten kunnen bijna nooit uit zaad opgekweekt worden en Philip Miller suggereert dat om toch planten te hebben, de wortels samen met de grond naar Europa moeten worden gestuurd, bewaard in terra-cotta kokers en constant vochtig gehouden ..."

Maar tenslotte werden de problemen omzeild en geraakten meerdere soorten vleesetende Planten in Europa verspreid, als kasplant én als plant voor de moerastuin.

Ook William Robinson, net als zijn boek "The English Flower Garden" uit 1883, zowat een monument in de Engelse tuingeschiedenis, vermeldt bij zijn beschrijving van de aanleg van een moerastuin naast inheemse planten ook uitheemse, waaronder een paar vleesetende planten.

Zowel *Sarracenia* als *Darlingtonia* geeft hij op als planten, die volgens zijn ervaringen voldoende winterhard zouden zijn. Over *D. californica* schrijft hij :

"Deze opmerkelijke plant groeit in ons (Engels) klimaat als men bijzondere voorzorgen neemt en er zou moeilijk een interessantere plant genoemd kunnen worden voor de beschutte moerastuin. Deze plant is zelfs gemakkelijker buiten dan onder glas ..."

De andere, meest winterharde bekerplant die hij vermeldt, is *Sarracenia purpurea*. Maar ook hij waarschuwt voor het lastige karakter van deze planten :

"Het moet echter worden gezegd dat sommige zich moeilijk blijvend vestigen, ver van hun natuurlijke groeiplaats, waarschijnlijk te wijten aan de mycorrhiza associaties en specifieke bodemkondities die moeilijk gereproduceerd kunnen worden. Vooral de vleesetende planten gedijen slechts voor een korte tijd en sterven af in de winter, zonder duidelijke reden. Het is een wijze politiek om tegelijk een brok van de inheemse grond te nemen en zo symbiotische organismen te introduceren. "

Vleesetende planten waren niet meteen populaire planten, eerder zeldzame kollektieplanten. Het aanleggen van een moerastuin was trouwens al evenmin een druk beoefende tuinactiviteit. Toch werden meer en meer soorten ingevoerd in Europa, en in de loop van de 19e eeuw kwamen er zelfs hybriden tot stand. John Dominy was een van de meest succesvolle specialisten terzake. Zowel voor orchideeën als voor vleesetende planten, en meer bepaald met het geslacht *Nepenthes* bewam hij reeds aardige kruisingsresultaten.

Voor de herkomst van *Nepenthes* moeten we echter aan de andere kant van de aardbol zijn. Zuidoost-Azië is de regio waar de planten van nature voorkomen.

Tussen de vele soorten *Nepenthes* is *N. northiana* een van de meest opvallende, alleen al door de afmetingen van de bekertjes (tot 40 cm hoog en 12 cm breed). Ze komt voor op Borneo en werd genoemd naar Marianne North.

Deze Victoriaanse dame was op zichzelf ook een zeldzaam fenomeen voor haar tijd, want het was eerder uitzonderlijk voor een vrouw om heel alleen de wijde wereld in te trekken. Dat "alleen" moet wel gerelativeerd worden, want overal waar ze kwam, bleef ze in contact met de plaatselijke vertegenwoordigers van het Britse Rijk. Haar naam blijft vooral verbonden aan haar 800 schilderijen van planten en

landschappen die ondergebracht werden in de Royal Botanic Gardens te Kew. Daartussen bevinden zich ook enkele afbeeldingen van de vleesetende planten die ze tijdens haar reizen zag.

Het verslag van deze reizen die ze ondernam tussen 1871 en 1884 werd in 1893 gepubliceerd als "Recollections of a Happy Life". Het is een meeslepend relaas, boordevol enthousiasme voor al het nieuwe dat ze onderweg aantrof.

"De Botanische Tuin van Singapore was prachtig. Er achter lag een jungle van echt onaangeroerd bos, wat veel bijdroeg tot de bekoring van deze plek. In deze jungle vond ik echte bekerplanten (*Nepenthes*) klimmend tussen tropische varens. Het was de eerste maal dat ik ze in 't wild zag en ik gilte van verrukking..."

Men kan zich het tafereel moeiteloos voorstellen !

Tijdens een volgende etappe bevond ze zich op Sarawak, Borneo, waar ze de gast was van de plaatselijk Rajah (dank zij introductiebrieven van de Goeverneur van Singapore). Onder begeleiding van een zekere Mr. B. en Mr. E. trok ze het binnenland in op zoek naar onderwerpen voor haar schilderijen.

"Tenslotte moest ik Tegoro verlaten. Mr. E. vergezelde mij, eerst voor twee mijlen te voet, en dan vervolgende we onze weg per kano. Verscheidene mijlen volgden we de stroomversnellingen onder grote bomen die de smalle rivier overwelfden. Hun takken waren bekleed met wonderlijke parasietplanten, waaronder de scharlaken *Aeschynanthus*. Maar het was onmogelijk om er halt te houden (om de planten te schetsen). We zaten op de bodem van de kano, en hielden ons stevig vast terwijl we met een vreselijke vaart voortschoten. Tenslotte stapten we uit en wandelden weerom door het prachtige kalksteenwoud, om tenslotte te belanden bij de ontginning rond Jambusam, waar er een sinds lang verlaten antimonium-mijn lag. Mr. B. had vriendelijk schikkingen getroffen voor mijn verblijf daar, en had er voedsel en meubels laten brengen. Mr. E. beklom een nabijgelegen berg en bracht voor mij enkele prachtig rankende specimens mee van de grootste van alle bekerplanten, die ik met hun yards-lange klimtwijgen rond het balkon wond. Ik schilderde een portret van de grootste en mijn schilderij bewoog nadien Mr. Veitch (van de firma J. Veitch & Sons) ertoe om een plantenjager te zenden om zaden te zoeken, waar hij nadien planten uit opkweekte. Sir Joseph Hooker gaf

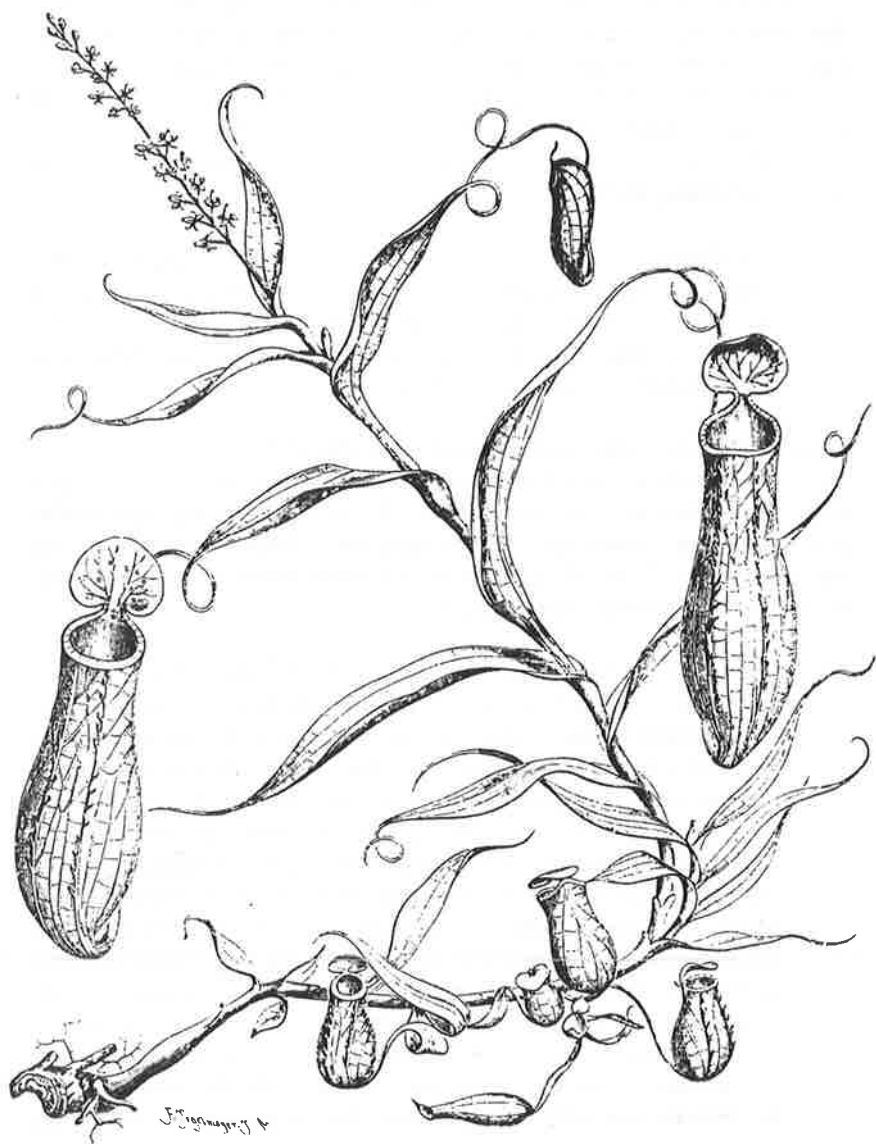

Fig. 3. Bekerplant (*Nepenthes gracilis*).

Habitus. (Harms H., 1936, Nat. Pflanzenfam. 17 B : fig. 453).

deze soort de naam *Nepenthes northiana*. Deze bekiers zijn dikwijls meer dan een voet lang en rijkelijk bedekt met rode vlekken. Daarna nam ik afscheid van Mr. E. en keerde terug naar de Rajah in Kuching”.

De plantenjager die in opdracht van Veitch in 1877-1878 door Borneo reisde was F.W. Burbidge. Hij verzamelde naast *Nepenthes* ook orchideeën en varens.

In "Gardens of the Sun" (1880), zijn verslag van deze Borneo-reis, spaart Burbidge geen enkele moeite om reizigers die van plan zijn in zijn voetspoor te stappen met goede raad te overladen, wat betreft o.a. mee te nemen goederen, geneesmiddelen, etc. Soms is de raad een staalje van onderkoelde Britse humor :

"Neem altijd een bad 's morgens. Maar men lette er op geen door alligators vergeven stroom te gebruiken. Wanneer er ook maar enige twijfel is, begeeft men zich best niet in 't water, maar schept men het water uit de stroom en giet het over 't lichaam”.

Een koude douche als het ware, voor wie nog paradijselijke illusies zou koesteren.

Tallose andere reizigers observeerden *Nepenthes* -soorten in 't wild in dit deel van de wereld. Onder de meer bekende namen is er J.D. Hooker die *Nepenthes* vond rond Amwee in India, aan de voet van de Himalaya's, waar de plant op stenige grasrijke heuvels groeit.

Er is ook Alfred Russel Wallace. Zijn naam wordt vooral in verband gebracht met de evolutietheorie, die hij gelijktijdig met Charles Darwin ontwikkelde.

Hier interesseert ons echter in de eerste plaats zijn verblijf (1854-1862) in Zuidoost-Azië (Malacca, Java, Borneo, etc.) waar hij meermaals bekerplanten in 't wild waarnam en beschreef. In zijn boek "The Malay Archipelago" (1869) vinden we daar een paar goede voorbeelden van. Vooral toen hij door het binnenland van Borneo trok zag hij veel van deze opvallende planten :

"De schitterende bekerplanten, behorend tot het geslacht *Nepenthes*, komen hier tot hun grootste ontwikkeling. Op iedere bergtop komen ze in overvloed voor, kruipend over de grond, of klimmend over struiken en boomstompen, met hun bekiers neerhangend in alle richtingen. Sommige bekiers zijn lang en smal, in vorm gelijkend op de mooie *Euplectella* uit de Filippijnen, die nu zo algemeen

geworden is, andere zijn breed en kort. Hun kleur is groen, gekleurd en gevlekt met rood en purper. De mooiste werden tot nu toe gevonden op de top van Kini-balou in Noordwest-Borneo ”.

Ook toen hij Mount Ophir op Malacca bezocht trof hij *Nepenthes* aan :

”Vroeg de volgende morgen vertrokken we vlak na het ontbijt, beladen met dekens en mondvoorraad, vermits we van plan waren om de nacht op de berg door te brengen. Nadat we een kleine dichte jungle en drassig struikgewas waar onze dragers een pad doorgeheen gehakt hadden, doorgetrokken waren, kwamen we in een prachtig hoog bos zonder ondergroei waar we gemakkelijk konden doorstappen. We bestegen gestadig een zachte helling gedurende meerdere mijlen, met links vanons een diep ravijn. Dan volgde een vlak plateau dat we moesten oversteken, waarna de helling steiler werd en het bos dichter begroeid, tot we uitkwamen op ”Padang-batu” of het Steenveld, een plek waar we veel over gehoord hadden zonder er een preciese beschrijving van te krijgen. Het bleek een sterk hellende vlakke rotsglooiing te zijn, zich ver uitstrekkend over de bergzijde. Sommige stukken waren kaal, maar waar er barsten en kloven waren groeide er een zeer weelderige vegetatie, waartussen de bekerplanten het meest opvielen. Deze schitterende planten lijken nooit goed te gedijen in onze serres thuis en komen er weinig tot hun recht. Hier echter groeien ze op tot halfklimmende heesters, met hun eigenaardige bekera van verschillende vormen en afmetingen overvloedig neerhangend van hun bladeren en voortdurend onze bewondering uitlokkend door hun grootte en schoonheid. Enkele coniferen van het geslacht *Dacrydium* kwamen hier voor het eerst voor, en in het struikgewas vlak boven de rotsvlakte stapten we door bosjes van prachtige varens *Dipteris horsfieldii* en *Matonia pectinata* ”.

”Men had ons gezegd dat we water zouden vinden te Padang-batu, maar we zochten er tevergeefs naar. Gezien onze buitengewone dorst, richtten we ons tenslotte tot de bekerplanten. Maar het water in de bekera (ong. 1/2 pint in elk) was vol met insecten en overigens onaantrekkelijk. Maar toen we ervan proefden, bleek het erg smakelijk hoewel nogal warm, en we lestten allen onze dorst met deze natuurlijke bekera...”

Nu we iets meer weten over de smaak van het vocht in de bekers, kan er voor de liefhebbers tenslotte ook nog iets vermeld worden betreffende de geur van de bloemen.

Bij *Nepenthes* zouden de bloemen naar verluid onaangenaam geuren. Maar in het geslacht *Sarracenia* vindt men minstens één soort (*S. rubra* uit N. Carolina) met aangenaam geurende bloemen.

Bibliografie.

Bartram, W. (1928) Travels of William Bartram
Dover Publications, New York (herdruk)

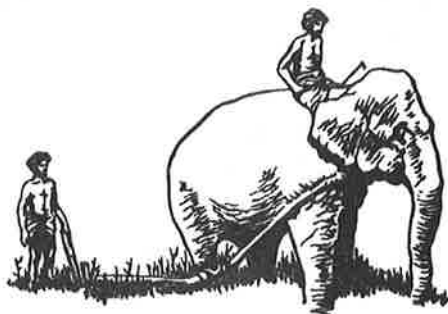
Castiglioni, L. (1983) Viaggio
Syracuse University Press, New York

Gorer, R. (1978) The Growth of Gardens
Faber & Faber, London

North, M. (1980) A Vision of Eden
Royal Botanic Gardens, Kew

Robinson, W. (1956) The English Flower Garden
John Murray, London

Wallace, A.R. (1890) The Malay Archipelago
Macmillan & C°, London

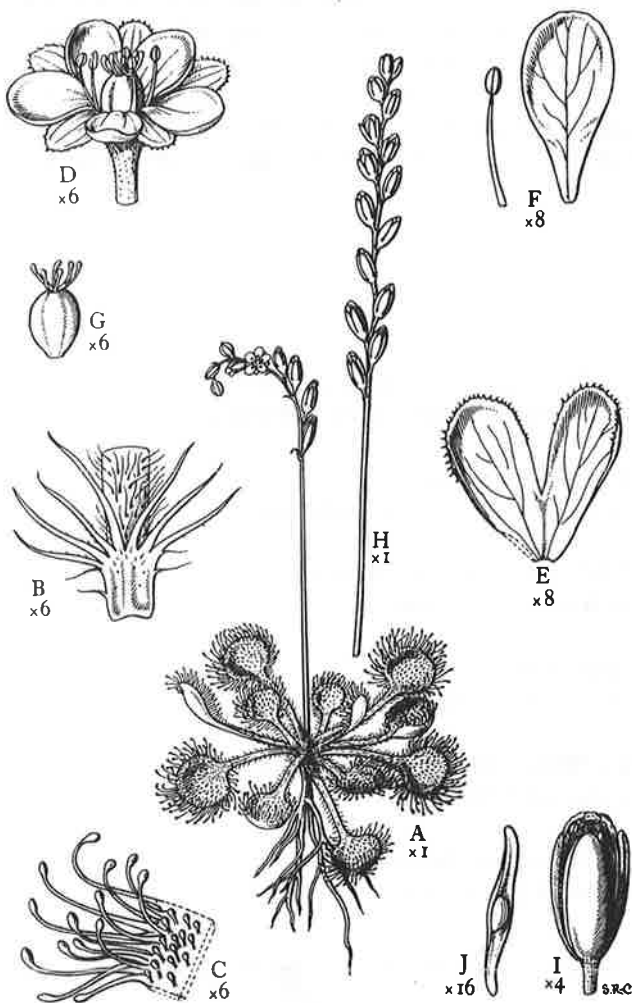

Fig. 1. Ronde Zonnedaauw (*Drosera rotundifolia*).

A : habitus, B : basis van een bladsteel met de 2 vergroeide stipulen, C : bladrand met 'tentakels', D : bloem, detail, E : twee kelkbladen, F : meeldraad en kroonblad, G : stamper, H : vruchtwijze, I : openspringende vrucht, J : zaad. (Ross-Craig S., 1979, Drawings of British Plants).

Vleesetende planten : medicinaal

door Dr. Apr. Edmond CROMBEZ
Kouterstraat 41, 8650 Houthulst - Merkem

Zonnedauw (*Drosera rotundifolia*)

Dit vleesetende plantje, dat in de volksmond "Vliegenvanger" of "Lopigkruid" wordt genoemd, behoort tot de Zonnedauwfamilie (Droseraceae). De naam Zonnedauw werd gegeven vanwege de kleverige druppeltjes, die zich vormen op de bladeren en die vleesverterend zijn (bevat eiwitsplitsende enzymen, alsook pepsinase).

Deze druppels deden de mensen denken aan dauw, en vermits ze niet verdwenen bij zonneschijn, omdat het natuurlijk geen echte dauw was, maar afscheiding uit de klierharen, werd het " Zonnedauw ".

Deze soort komt voor in de koude en gematigde streken van het Noordelijk Halfrond, in vochtige veengrond en zure heidegrond.

De bijna cirkelvormige bladeren (vandaar de soortnaam, en het onderscheid met andere soorten) staan in een rozet, en dragen aan de rand aan de bovenzijde langgesteelde rode klierharen, waaruit de druppeltjes te voorschijn komen.

Komt een insekt op het blad, dan blijft het kleven aan de klierharen. Deze buigen zich naar het insekt toe, en tenslotte sluit zich het blad om het insekt. Dit laatste wordt dan verteerd door de enzymatische sappen, die gedeeltelijk met de maagsappen van de mens overeenkomen.

De plantjes schijnen beter te groeien als ze dergelijk voedsel krijgen. Uit het rozet verschijnt een slanke bloeistengel met één tot twee aren met kleine witte bloempjes.

Tijdens de winter sterft het bovengrondse gedeelte af. In het begin van de volgende lente worden dan uit het wortelstokje nieuwe blaadjes gevormd.

Het kruid wordt reeds langs gebruikt in de geneeskunde, zoals blijkt uit een tekst bij Dodoens (1644) (Herbarius oft Cruydtboek).

” Dit cruydt wordt ook ros solis ende rorella ghenoeamt; selfs in ’t heetste van de sonne ende in den middagh is het met een vochtigheydt en met kleyne druppelkens van water aan de hayrkens van de bladeren gheladen ende als met een dauw besproeyt. Het wordt hier te lande loopighcruydt ghenoeamt om dat het vee door het eten oft smaecten van dit cruydt ritsigh ende heet (dat is loopigh) pleegh te worden. In gheen landen en is dit cruydt meer te vinden dan in Hollandt, in de veenen. Van buyten ghebruyckt is dit cruydt seer scherp ende brandend ende maeckt blaeskens oft bleynen op de huyt. Dit ghewas ende ’t water daer van wordt binnen den lijve ghegeven teghen de ghebreken van de longer ende zonder schade.”

De huidige geneeskunde en scheikunde hebben ons de vroegere empirische gebruiken bevestigd en verklaard. Het plantje bevat proteolytische enzymen en pepsinase (komt ook voor in onze maag) uit de klierharen (zie boven). De bloemen bevatten plumbagin (1%), verder ook nog leucoanthocyaanglycosiden en flavonolglycosiden (bvb. quercitine, hyperoside). Ook etherische oliën, gomharsen, organische zuren en looistoffen zijn aanwezig.

Het voornaamste medische gebruik van zonnedauw is in hoestflessen als spasmolyticum en hoeststiller. Het wordt gebruikt bij bronchitis, spastische hoest, prikkelhoest en bronchiële asthma. Verder is het ook een zwak expectorerend middel.

De bronchospasmolytische werking is toe te schrijven aan plumbagin en het carboxy-oxynaftochinon, die de werking van acetylcholine (gevormd in ons lichaam bij de zenuwoverdracht) remmen.

Men maakt hiertoe gebruik van de gedroogde plant, doch vooral van het vloeibaar extrakt en de tinktuur (alkoholisch extrakt), die vooral in hoestflessen worden verwerkt. Het wordt ook veel gekombineerd met thym.

Ook in de homeopathie wordt gebruik gemaakt van *Drosera* Ø (= moedertinktuur), alsook zijn verdunningen.

Sommige auteurs kennen ook een werking op het cardio-vaskulair stelsel toe, nl. een gunstige invloed op de vaatwanden bij ateromathose. In de volksgeneeskunde wordt het aangewend als diureticum (= waterafdrijvend), afrodisiacum (= geslachtsdrift stimulerend), spasmolyticum (= krampopheffend), en bij leveraandoeningen.

Tenslotte dient opgemerkt dat contact met het verse blad irritatie en roodheid, alsook ontstekingen kan geven op huid en slijmvliezen (invloed van de eiwitsplitsende enzymen).

Ik hoop dat ik U met deze gegevens dit enigszins vergeten, en in de huidige medische wereld ondergewaardeerde plantje even terug in de belangstelling heb gebracht.

Venusvliegenvanger (*Dionaea muscipula*)

Een verwante aan *Drosera* is de Venusvliegenvanger (= *Dionaea muscipula*), een eveneens vleesetend plantje. Het behoort ook tot de Droseraceae, doch komt voor in de zuidoostelijke Verenigde Staten van Amerika. De plant vormt bladrozetten. De bladsteel draagt een platte tweelobbige bladschijf, met stijve wimpers langs de rand. Op de bladschijf staan enkele fijne haren. Komt een insect met deze haren in aanraking, dan slaat het blad dicht en, het ingesloten insect wordt langzaam verteerd. De plant groeit op zandgronden, die door *Sphagnum* overgroeid zijn.

Geneeskundige toepassingen van de plant zijn niet gekend.

Vetblad (*Pinguicula vulgaris*).

Dit plantje behoort tot de familie der Lentibulariaceae. Het is een zeldzaam, overblijvend plantje dat te vinden is in noordelijk Europa, tot IJsland en de Noordkaap toe, op natte veenkussens en in moerassen. Uit ons land is deze soort al sinds geruime tijd verdwenen, en behoort nu tot de groeiende categorie van "uitgestorven" soorten.

De langwerpige bladeren staan in een wortelrozet bijeen. De slanke bloeistengel verschijnt in mei-juni, en draagt één enkele diep-rose, eindstandige bloem. Deze bloem is opvallend gespoord.

De bladeren blijken bij vergroting met microscopische haartjes bezet te zijn (ong. 25 000 / cm²). Sommige van deze klierharen lijken op een lompe langgesteelde speld, waarvan de speldekoppen een kleverig slijm afscheiden, zodat de blaadjes vettig schijnen (pinguis = vet).

De insecten blijven vastkleven aan het bladoppervlak, waarbij andere kliertjes, die als microscopische wratjes uit de blad huid puilen, een

Fig. 2. Gewoon Vetblad (*Pinguicula vulgaris*).
 Habitus. (Slack A., 1981, Vleesetende planten).

verterende vloeistof afscheiden die het insect verteert. Wanneer het insect tracht te ontsnappen, prikkelt het zo de bladrand, die zich dan oprolt en het insect nog steviger insluit. Deze insluiting gebeurt vooral hevig bij prikkeling door dierlijk eiwithoudend voedsel. De verteerde, opgeloste stoffen worden door het blad opgenomen, wat een bijkomende voedselbron is, naast de normale fotosynthese. Bovendien is er een ontsmettende stof aanwezig, die het rotten van het insect tegengaat en vertering traag laat verlopen, zodat de vrijgekomen stoffen door de plant kunnen worden opgenomen.

Thans wordt het plantje, dat ook gekend is onder andere namen als Dikblad, Kievitsvoet en Boterwortel, weinig of niet meer gebruikt in de geneeskunde.

In de volksgeneeskunde zou het volgens Fournier in "Le Livre des Plantes Medicinales et Vénéneuses de France (1947-1948)" purgerend zijn in hogere doseringen. In normale dosis aangewend zou het een hoeststillend en antispasmodisch middel zijn. Uitwendig zou het wondhelende eigenschappen bezitten.

Er wordt ook verteld dat de melk van koeien, die Vetblad hebben genuttigd, goed zou zijn voor baby's (volksgeloof).

Blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*)

Deze waterplant komt voor op het gehele Noordelijk Halfrond, bij voorkeur in stille plassen met veel klein ongedierte. Bij ons komt het plantje vooral in het noordoosten van het land voor.

De bloemen (bloeitijd juni-september) staan op een stengel van c. 30 cm, en zijn gevormd als deze van een Leeuwebek, met een tweelobbig kelkje aan de voet.

Aan de ondergedoken bladeren komen kleine blaasjes voor. Deze vangblaasjes met een diameter van anderhalve mm zitten onder water. Ze zijn in staat om microorganismen uit het water te vangen, en in de blaasjes te verteren.

Hoe deze vertering gebeurt, is nog niet goed gekend, doch er schijnen ook hier ontsmettende stoffen aanwezig te zijn, die de rotting remmen en de vertering vertragen, zodat de voedingsstoffen slechts geleidelijk vrijkomen, en door de wand van de blaasjes kunnen worden opgenomen.

Het vangmechanisme is bijzonder ingewikkeld. De blaasjes zijn niet met vloeistof, maar met lucht gevuld. Door een actief mechanisme van

de wandcellen is alle vloeistof uit het blaasje verwijderd. Er is een kleine ingangsklep, die onder spanning staat. Wanneer een klein diertje tegen een haartje zwemt, slaat dit deurtje open, waarbij het water samen met het diertje het blaasje binnenstroomt. Daarna kan de vertering beginnen.

Dat deze blaasjes met lucht gevuld zijn, en de druk op de opening kan men goed waarnemen wanneer men een plant uit het water haalt : hierbij hoort men een licht geknetter, tengevolge van het plots en massaal openklappen van de talrijke klepjes.

Geraadpleegde bronnen.

Daems W. (1973). Geneeskruiden deel 2.

Hellemons J. (1985). Fytotherapeutisch compendium.

Larousse (1979). Geneeskrachtige planten encyclopedie.

Philips & Stumpel-Rienks (1978). Spectrum Natuurgids Wilde Bloemen.

Vandenbussche L. (1955). Onze Volkstaal voor kruiden en Artsenijen.

Vandenbussche L. & Braeckman P. (1985). Gebruik van Farmaceutische en Volkse Geneeskruiden.

Victoria, Victoria, ...

door WWW
Plantentuin, Rijksuniversiteit Gent

In het tropische regenwoud, op enkele bijzondere plaatsen waar de Amazonestroom in moerassen tot rust komt, daar alleen kan de Reuzenwaterlelie (*Victoria amazonica*) haar reusachtige bladeren en bloemen tot ontwikkeling laten komen.

Die moerassen mogen niet droog komen te liggen, maar evenmin overspoeld worden door een te hoge vloed. Op die stille waters moet de zon onbelemmerd vele uren per dag kunnen bakken, om de modder door en door op te warmen. En dan moet de modder een samenstelling zijn van de allervruchtbaarste grond. Ieder jaar opnieuw moet de Reuzenwaterlelie herbeginnen vanaf zaad, want ze leeft maar één enkel seizoen !

In onze Plantentuin worden in de maand januari de zwarte zaden ter grootte van een erwt uitgezaaid bij een temperatuur van 30° - 35° C. Na een veertiental dagen verschijnt een eerste, lintvormig blad. De bladeren die daarna ontstaan zijn pijlpuntvormig. Naarmate de groei vordert, worden de bladeren meer ovaal en beginnen te drijven op het water. Bij toenemende daglengte en lichtsterkte krijgen de bladeren een ronde vorm. Bij hogere temperatuur en luchtvochtigheid groeien de bladeren zeer sterk, en ontwikkelen een opstaande rand. Bladeren van *Victoria amazonica* kunnen 2 m diameter bereiken, de opstaande rand wordt niet hoger dan 4-6 cm. Bij haar meer zuidelijk groeiend zusje, *Victoria cruziana*, blijven de bladeren kleiner, maar wordt de rand wel veel hoger, en kan ze 16-20 cm bereiken.

Het zich ontrollende jonge blad heeft een egelachtig uitzicht. De bladonderzijde is versterkt door een netwerk van ribben, waarop talrijke stekels. Deze stekels vinden we zowel op het blad en de bladsteel, op de bloemsteel, als op de kelkbladen.

Aan elk volwassen blad zijn er twee inkepingen aan de bladrand waarneembaar, waarlangs overtollig (regen)water kan afvloeien.

Een demonstratieproef heeft aangetoond dat een blad in staat is om het gewicht van een volwassen persoon te dragen.

De groeimogelijkheden van deze twee soorten zijn bijzonder groot te noemen, wanneer men bedenkt dat in 24 u een oppervlaktetoename van 0,3 m² kan worden vastgesteld. Dit betekent dat in de weinige zomermaanden één enkele plant 60 m² blad kan vormen.

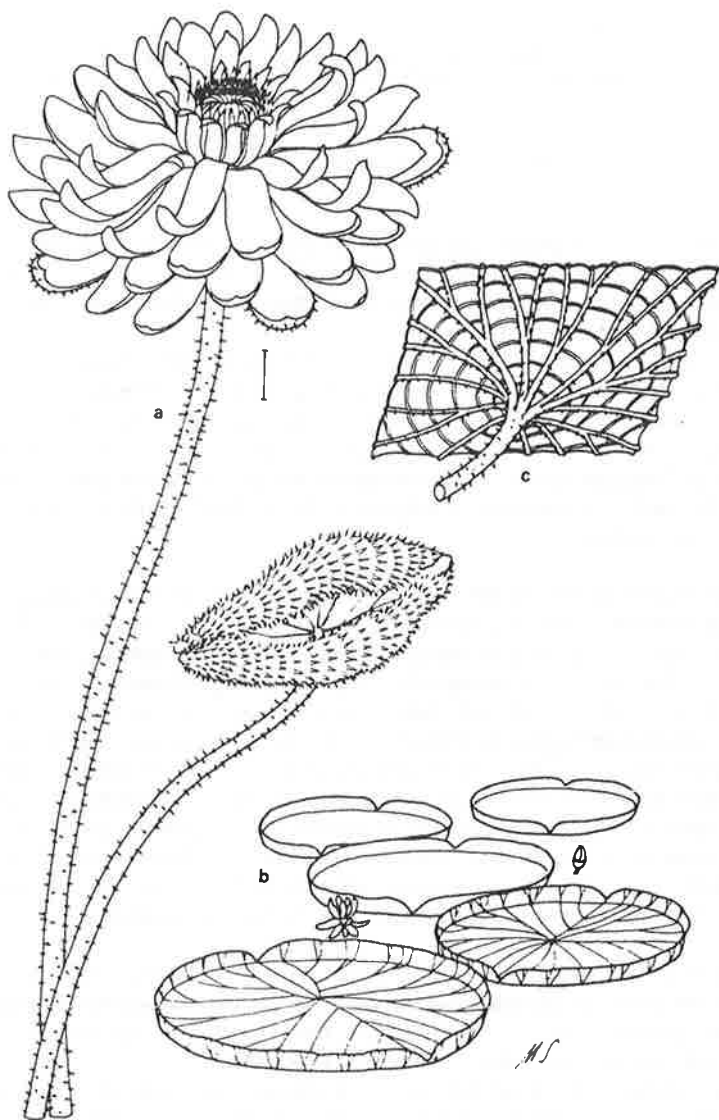

Fig. 1. *Victoria amazonica* .

A : bloemsteel met bloem, bladsteel met jong, Ingerold blad.
 B : drijvende bladeren, een open bloem, en een bloemknop.
 C : onderzijde van een blad (gedeelte) (ult Cook, 1974, *Water plants of the world*).

De rode bladonderzijde houdt de warmtestralen tegen, en de miljoenen huidmondjes per blad staan enorme hoeveelheden water(damp) af. Dit water moet voortdurend aangevuld worden, en door deze permanente transpiratiestroom geraken voldoende voedingsstoffen in de bladeren om die buitengewone groeisnelheid toe te laten.

De bloei vangt aan omstreeks juni, en duurt tot in oktober. Haar bestuiving is een verhaal apart. De bloem opent zich gewoonlijk in de late avond, eerst de 4 groene, bestekelde kelkbladen, en kort nadien de talrijke, schitterend witte kroonbladen, onder begeleiding van een bedwelmende zoete geur. Insecten komen hier op af, aangetrokken door de geur en de uitgestraalde warmte. *Victoria* is een van de weinige planten waar men de warmteproductie ten gevolge van de ademhalingsactiviteit (in de bloem) kan meten : een temperatuursverhoging tot 10° C boven de omgevingstemperatuur is duidelijk waarneembaar ! Insecten vinden het daar verrukkelijk, met het gevolg dat ze in die bloem blijven ronddartelen. In de loop van de nacht sluit de bloem zich echter, met opsluiting van die dartelende insecten. Hierdoor geraken deze beestjes grondig bepoederd met stuifmeel... De tweede avond opent de bloem zich opnieuw, maar de kroonbladeren zijn nu opvallend rose geworden, de bepoederde insecten worden gelost, en ... gaan op zoek naar een nieuwe, bedwelmend geurende *Victoria* -bloem, beladen met stuifmeel, en brengen op deze wijze kruisbestuiving tot stand. De rose bloem wordt in de loop van de tweede nacht steeds donkerder rose, tegen de ochtend sluit ze zich definitief, en verdwijnt onder water, naar beneden getrokken door een kromming van de bloemsteel.

Op de bodem van het ondiepe water gaat de rijping verder. De zaden kunnen reeds na 8-12 weken worden geoogst, klaar voor een nieuwe generatie.

In de maand oktober beginnen de grote bladeren af te takelen, en al gauw is er van de prachtige *Victoria* niets meer over dan een hoopje verhakkelde bladeren...

Nota van de redakteur

Om u toe te laten de planten beter en van dichtbij te laten bewonderen, is er nu een tweede exemplaar van *Victoria cruziana* helemaal vooraan in de eerste plantenbak van het grote bassin geplaatst. De eerste bladeren zijn al zichtbaar, en binnenkort kan u dus bladeren en bloemen van deze Reuzenwaterlelie wel van héél dichtbij komen bekijken, ook op twee *avonden* in juli : zie agenda !

Vakantieverzorging van planten

door Brigitte DE SIMPELAERE
Toekomststraat 55, 9040 Sint-Amandsberg

Als er niemand is om uw planten water te geven, gebruik dan één van de automatische methodes. Hoe lang u zé op die manier alleen kunt laten, hangt af van het weer en de dorst van de plant.

Probeer de door u gekozen methode eerst uit om te weten te komen hoe lang en hoe goed uw watervoorziening werkt !!

- * Geef de planten een "dubbele pot" in een grotere bak gevuld met vochtige turfmolm. Zo kunnen ze het een maand uithouden.
- * Koop bakken die automatisch water geven en een watervoorraad voor een beperkte periode kunnen bevatten. Ze zijn te bekomen in tuincentra. Er zijn zelfs bakken die genoeg water voor één maand kunnen bevatten.
- * De plasticzak-methode.

U kunt uw planten een paar dagen tot een week in een plasticzak zetten, echter niet langer, want dan kunnen ze gaan rotten.

Zet een plant in een plasticzak niet in de volle zon, want er komt dan te veel condensatie, en dat geeft meer kans op rotting.

- 1) Geef de planten goed water.
- 2) Steek 4 bamboestokken, langer dan de plant, langs de rand in de pot. Laat ze iets naar buiten wijzen zodat de plasticzak de plant niet beschadigt.
- 3) Zet de plant met pot in een grote, doorzichtige en luchtdichte plasticzak. Sluit de bovenkant af met plankband. Op die manier komt het water dat van de bladeren verdampt weer terug in de aarde.

* Watermatjes

Watermatjes (capillaire matjes) kunt U alleen gebruiken bij planten in plasticpotten met drainagegaten. Aardewerken potten absorberen het water, i.p.v. het door te geven aan de plant.

Gebruik dit soort matjes alleen als U veel planten verzorgd moet achterlaten. Sommige planten houden het zo 2 tot 3 weken uit. Als U geen speciale matjes kunt krijgen, kunt U ook natte kranten of dwellen gebruiken.

* Hevelen met een watermatje :

Leg het ene eind van de mat in de gootsteen of bad gevuld met water en het andere eind op het aanrecht of plank van het bad. Het eind dat in het water ligt moet lager zijn dan het niveau waar de plant staat. De mat zuigt het water op en de planten kunnen opnemen wat ze nodig hebben.

* Hevelen met draden

Voor een aparte plant of een plant in een aardewerken pot maakt U een hevel van waterabsorberend materiaal, zoals een katoenen veter, lont voor olielampen, enz...

Duw het ene eind stevig in de aarde en laat het andere eind in een bak water hangen.

Veel succes, en proberen maar !

1. Open tuinen in Oost- en Zeeuws-Vlaanderen

Met deze aktiviteit die stilaan een traditie aan het worden is, stellen 21 tuinliefhebbers gratis ! hun eigenste creatie open voor gelijkgezinde personen, die ideetjes willen opdoen, die komen genieten van al dat moois, ...

Al deze tuinen liggen in het noorden van Oost-Vlaanderen, vanaf Temse-Steendorp naar Stekene, over de grens naar Koewacht en Perkpolder.

De meeste tuintjes zetten zich open gedurende twee weekends, waarvan eentje, het Pinksterweekend reeds voorbij is wanneer u dit te lezen krijgt, maar het tweede weekend komt nog : 13-14 juli.

Een volledige lijst van de tuintjes plus adres en een schetsmatig kaartje kan u bekomen bij :

Mevr. A. Kayser-Maas, Voorthoekstraat 57, 9190 Stekene
Tel. 03 - 779 77 01

Een aanrader per fiets, of zo ! Doen !

2 Open tuinen in Antwerpen en Brabant

Een ander, gelijkaardig initiatief kan hier worden vermeld.

Een 50-tal tuinen, vooral uit Antwerpen en Brabant, worden besproken in een brochure, met hun ligging, een korte beschrijving, bezoekmodaliteiten, ...

De toegangsprijs bedraagt zowat overal 50 F, en reservatie is hier en daar gewenst.

Deze blijkbaar tweetalige vereniging heeft haar sekretariaat bij :

Mevr. C. Hertoghe, Open Tuinen, De Roskam 7, 2970 Schilde

3. Opendeurdagen in de Tuinbouwschool, Melle

De in Gent welbekende Tuinbouwschool te Melle (Hoger Instituut voor Land- en Tuinbouw) nodigt uit tot een bezoek aan de Opendeurdag, op zondag 30 juni, van 10 - 20 u.

Doorlopend zijn er demonstraties en tentoonstellingen :

- ontwerpen en maquettes van de studenten in de landschaps- en tuinarchitectuur,
- eindwerken en projektstudies van de studenten Graduaat Land- en Tuinbouw,
- bloemschikken en bloemdecoraties door de leerlingen Bloemsierkunst,
- bloementeel in-vitro,
- groenteteelt : nieuw serrecomplex en actuele aardbeienteelt,
- boom-, fruit- en sierteelt : o.a. snoerbomen, 50 soorten sier- en voedergrassen,
- milieustudie : projektstudie over de Voerstreek, sanering van een stadsvijver, ...

Tijdens deze Opendeurdag wordt een GRATIS Bloemenbus ingelegd, van Gent-St. Pieters naar de school en terug (met haltes zowat overal onderweg). Meer informatie bij de N.M.V.B. (De Lijn).

4. Succulentennieuws

Voor liefhebbers van vetplanten is er ook weer dit jaar een reeks activiteiten gepland door de vereniging Leuchtenbergia vzw.

16 juni Opendeurdagen, van 10 - 18 u, GRATIS bij :
Roza De Wilde, Klein Waterstraat 32, Schilde
Rita Van Geyte, Berkemei 3, Halle - Zoersel
Fernand Gruwez, Mortelsteenweg 24, Deurne
Frans Hofkens, Sint Jobsesteenweg 93, Brasschaat

22 september : Internationale succulentenbeurs, GRATIS :
Dienstencentrum Schilde, vanaf 10 u.
Deelnemers dragen bij in de kosten : 100 F per meter.
Inschrijven op het secretariaat :
Frans Hofkens
Sint Jobsesteenweg 93, 2930 Brasschaat

De

VRIENDEN van de PLANTENTUIN

GENT

driemaandelijks
tiende
nr.2
ISSN

tijdschrift
jaargang
juni 1991
0777 - 8821

Redaktie :

Paul Goetghebeur

Plantentuin

Ledeganckstraat 35

9000 Gent

(telefoon : 091 - 64 50 59)

Aan dit nummer hebben verder meegewerkt :

Christian Breckpot, Gilberte Comhaire-Neyt, Edmond Crombez,
Freddy de Coninck, Brigitte De Simpelaere, Wim Leys, Karel Otten,
Bernard Symoens, VVV.

Onze beste dank gaat ook uit naar Christelle VanKerchove voor het snelle tikwerk, en naar Adelin Van Heuverswijn en Patricia Rézonne voor de plooi-, kleef-, en sorteeractiviteiten, die het verschijnen van dit boekje mogelijk hebben gemaakt.

© De Vrienden van de Plantentuin Gent, 1991.

Overname van artikels is alleen mogelijk mits en ná schriftelijke toestemming van de redakteur.

Lidgeld 1991

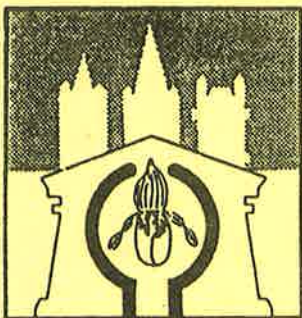
U kan uw bijdrage overschrijven op rekening 001 - 1192154 - 03 van De Vrienden van de Plantentuin Gent, met de vermelding : lid 1991.

Gewoon lid : 250 BF

Beschermid : 500 BF

Steunlid : 1000 BF

De
VRIENDEN van de PLANTENTUIN
GENT

driemaandelijks tijdschrift
tiende jaargang
nr 2 juni 1991
ISSN 0777 - 8821

verantwoordelijke uitgever :
P. Goetghebeur
Plantentuin
Ledeganckstraat 35
9000 Gent
tel. 091 - 64 50 59

afgiftekantoor
LEDEBERG 1